

Ledningsprojekt
Tillstånd

2019-04-15

Svk 2017/2397

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Redogörelse för genomfört samråd enligt 6 kap. miljöbalken angående ny likströmsförbindelse mellan Sverige och Tyskland, Hansa PowerBridge

Affärsverket Svenska kraftnät planerar den nya elförbindelsen Hansa PowerBridge mellan Hurva i Hörby kommun och Güstrow i norra Tyskland. Elförbindelsen byggs som en 700 MW likströmskabel och görs i samarbete med den tyska systemoperatören 50Hertz. För att bygga eller använda elektriska starkströmsledningar i Sverige krävs enligt ellagen (1997:857) tillstånd, nätkoncession för linje. Vidare krävs för Hansa PowerBridge även tillstånd för den vattenverksamhet som verksamheten innebär.

Enligt 6 kap 4 § miljöbalken ska alla som avser att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som kräver tillstånd enligt miljöbalken samråda med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten, kommuner, fastighetsägare och övriga som kan anses vara berörda av aktuell ledning. Denna samrådsredogörelse syftar till att beskriva samrådets genomförande samt sammanfatta och bemöta inkomna synpunkter som avser den andra etappen av det här är aktuellt samrådet.

Beslut om denna redogörelse har fattats av enhetschefen Kristina Bredin efter föredragning av Sofie Bydell.

Sundbyberg, dag som ovan

Kristina Bredin

Sofie Bydell

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200
172 24 SUNDBYBERG
STUREGATAN 1

WWW.SVK.SE
REGISTRATOR@SVK.SE

TEL 010 475 80 00
FAX 010 475 89 50

Innehåll

1	Samrådets genomförande	3
1.1	<i>Samråd om flera utredningskorridorer</i>	3
1.2	<i>Samråd om utbyggnadsförslag</i>	4
1.3	<i>Efter samrådet</i>	5
1.4	<i>Hur Svenska kraftnät behandlar personuppgifter</i>	5
2	Inkomna synpunkter	6
2.1	<i>Länsstyrelse och kommuner</i>	6
2.2	<i>Övriga myndigheter, intresseföreningar och sektorsintressenter</i>	19
2.3	<i>Berörda fastighetsägare och allmänhet</i>	28
3	Svenska kraftnäts kommentarer till ofta förekommande frågor och synpunkter	47
3.1	<i>Motiv till varför deletapp Ö4C valts bort</i>	47
3.2	<i>Ersättning till berörda fastighetsägare</i>	49
3.2.1	<i>Förundersökningsmedgivande</i>	49
3.2.2	<i>Markupplåtelseavtal och ledningsrätt</i>	50
3.2.3	<i>Intrångsersättning</i>	50
3.2.4	<i>Annan ersättning</i>	51
3.2.5	<i>Tid för utbetalning av eventuell ersättning</i>	51
3.2.6	<i>Ombudskostnader</i>	52
3.2.7	<i>Ersättning för upplåtelse av väg</i>	52
3.2.8	<i>Frågor rörande investeringar i egen fastighet</i>	52
	Bilageförteckning	53

1 Samrådets genomförande

Samrådsprocessen för den nya elförbindelsen genomförs i flera etapper, i ett första skede kring flera utredningskorridorer och i ett andra skede om ett utbyggnadsförslag. De yttranden som redovisas i föreliggande dokument avser samrådet om utbyggnadsförslaget. Yttranden från samrådet om utredningskorridorer redovisas i motsvarande dokument daterat 2018-05-02, dnr 2017/2395.

I oktober 2017 genomförde Svenska kraftnät även ett tidigt informationsmöte med Länsstyrelsen Skåne. Mötet syftade till att ge tidig information om varför ledningen behövs samt hur samråds- och tillståndprocess avsågs att genomföras.

1.1 Samråd om flera utredningskorridorer

Den första samrådetappen, enligt 6 kapitlet miljöbalken, inleddes med ett utskick av samrådsunderlag samt samrådsinbjudan den 22 januari 2018. Samrådsunderlag och inbjudan skickades till berörda fastighetsägare och remissinstanser enligt sändlista. En förkortad version av samrådsunderlaget skickades till berörda fastighetsägare den 22 januari 2018, av detta underlag framgick hur det fullständiga underlaget kunde hämtas hem eller beställas. De fastigheter som låg inom de olika utredningskorridorerna ansågs berörda (ca 1 400 fastighetsägare). Svenska kraftnät önskade synpunkter senast den 5 mars 2018.

Anstånd begärdes av flera kommuner, länsstyrelsen med flera och anstånd beviljades som längst till den 27 mars.

Under samrådstiden genomfördes även samrådsmöten med alla utom en berörd kommun samt ett nytt möte med Länsstyrelsen i Skåne.

Samrådet kompletterades med informationsmöten i form av öppet hus där Svenska kraftnät presenterade projektet genom utställning av informationsmaterial i olika stationer. Representanter från flera olika delar av projektorganisationen fanns på plats för att svara på frågor. Om samrådet och inför informationsmötena som hölls i Hörby, Sjöbo och Svedala den 1, 5 respektive 6 februari skedde annonsering i följande tidningar: Sydsvenskan och Skånska dagbladet (27 januari 2018).

Efter samrådstiden sammanställde Svenska kraftnät en samrådsredogörelse där de inkomna synpunkterna och Svenska kraftnäts svar och kommentarer till dessa redovisades. Samrådsunderlaget och samrådsredogörelsen finns inför ansökan publicerade på

webben (www.svk.se/hansapowerbridge) och kan även på begäran skickas ut till berörda.

Under samråd om utbyggnadsförslag framkom att sändlistan under samrådet om utredningskorridorer tyvärr inte var komplett. Följden blev att ett antal fastighetsägare, ca 90 st, inte fick direktutskick med underlaget, däremot skedde annonsering i dagspressen där möjlighet att hämta hem samrådsunderlaget gavs. Så snart Svenska kraftnät uppmärksammats på misstaget tillskrevs de berörda fastighetsägarna med ett utskick under februari 2019 och gavs där möjlighet att lämna synpunkter. Möjligheten att lämna synpunkter begränsades därmed inte, dels pågick samråd om utbyggnadsförslag fortfarande och dels gavs möjlighet till längre svarstid för att sätta sig in i underlaget.

1.2 Samråd om utbyggnadsförslag

Den andra samrådetappen inleddes genom utskick den 14 januari 2019 av ett underlag (bilaga 1) samt en inbjudan till samråd (bilaga 2). I samrådsunderlaget fanns uppgift om var kartor och genomförda utredningar, som inte bilagts underlaget, kunde nås på webben samt hur det kunde begäras ut. Samrådsunderlag och inbjudan skickades till berörda fastighetsägare och remissinstanser enligt sändlista (bilaga 3 och 4). De fastigheter som låg inom utredningskorridoren ansågs berörda (ca 500 fastighetsägare).

Under samrådstiden genomfördes även samrådsmöten med Hörby, Sjöbo och Ystads kommuner samt ett nytt möte med Länsstyrelsen i Skåne.

Synpunkter önskades senast den 8 mars 2019. Anstånd har begärts av Hörby och Malmö kommun och anstånd har beviljats som längst till den 20 mars.

Informationsmöten i form av öppet hus hölls den 31 januari i Hörby Folkets Hus och den 4 februari i Svedala Folkets Park. Under dessa möten presenterade projektet genom utställning av informationsmaterial i olika stationer. Representanter från flera olika delar av projektorganisationen fanns på plats för att svara på frågor. Om samrådet och inför informationsmötena skedde annonsering i följande tidningar: Skånska dagbladet och Ystads allehanda (25 respektive 26 januari 2019, bilaga 5).

Inkomna synpunkter från denna del av samrådsprocessen samt Svenska kraftnäts bemötanden är sammanställda i denna samrådsredogörelse. Samrådsredogörelsen kommer att bifogas ansökan om koncession enligt ellagen samt ansökan om miljödömd enligt miljöbalken.

1.3 Efter samrådet

Arbetet med att sammanställa inkomna yttranden påbörjades efter samrådstitens utgång. I denna samrådsredogörelse beskrivs hur samrådet har genomförts samt sammanfattas och kommenteras inkomna yttranden. Till samrådsredogörelsen är fogad en lista över samtliga inkomna yttranden (bilaga 6).

Efter samrådstiten har arbetet med att hitta den mest lämpliga sträckningen för elförbindelsen fortsatt. Inkomna synpunkter under samrådsprocessen har beaktats i detta arbete, det nya kunskapsläget kan leda till exempelvis sträckningsjusteringar.

Fortsatt information om projektets framdrift kommer framöver att kommuniceras via webben (www.svk.se/hansapowerbridge). När Svenska kraftnät tagit fram det sträckningsförslag som vi avser att söka koncession för kommer detta att meddelas de berörda.

1.4 Hur Svenska kraftnät behandlar personuppgifter

Svenska kraftnät behandlar personuppgifter i samband med samråd och framtagande av miljökonsekvensbeskrivning (MKB) samt ansökan om koncession. Uppgifterna behandlas som en följd av en rättslig förpliktelse och/eller som en del i utförandet av en uppgift av allmänt intresse. Om du lämnar uppgifter om dig själv i samband med samrådet kommer uppgifterna att behandlas i nödvändig utsträckning för samrådet, framtagandet av MKB:n och ansökan om koncession. Svenska kraftnät sammanställer en samrådsredogörelse. Samrådsredogörelsen innehåller de personuppgifter (namn) som inkommit i samband med att yttrande skickats in samt sammanfattning av det som yttrats och Svenska kraftnäts bemötande. Samrådsredogörelsen är allmänt tillgänglig. Den delas med de som deltagit i samrådet och publiceras på Svenska kraftnäts hemsida. Den skickas även till Energimarknadsinspektionen vid ansökan om koncession samt till mark- och miljödomstolen vid ansökan om tillstånd för vattenverksamhet m.m.

Ytterligare information om hur Svenska kraftnät hanterar personuppgifter finns på Svenska kraftnäts hemsida. Där hittar du också information om dina rättigheter, hur du kan framföra klagomål och kontaktuppgifter till personuppgiftsansvarige och dataskyddsombud. Läs mer på: www.svk.se/personuppgifter-och-offentlighetsprincipen

2 Inkomna synpunkter

I detta avsnitt redovisas inkomna synpunkter i samrådet. Yttrandena bemöts löpande i texten i direkt anslutning till respektive yttrande. Vissa frågeställningar som återkommer i flera yttranden bemöts istället i ett samlat svar i kapitel 3.

2.1 Länsstyrelse och kommuner

Följande kommuner har meddelat att de avstår från att yttra sig: Vellinge kommun, Lunds kommun.

#75 Länsstyrelsen Skånes yttrande fokuserar på de aspekter och frågor som tillkommit utifrån den omarbetning som skett av handlingarna sedan förra samrådstillfället och som länsstyrelsen anser särskilt behöver hanteras i det fortsatta arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen. Generell rådgivning eller övergripande synpunkter som lämnats i tidigare yttrande tas därför inte upp igen.

Riksintressen

Länsstyrelsens synpunkter från första samrådet kvarstår bl.a. vad gäller att prövningen av åtgärder i eller i anslutning till ett riksintresse måste ske med utgångspunkt i de värden som riksintresset representerar. När det gäller riksintresse för kommunikation ska det framgå om åtgärderna kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen. För riksintresse för kommunikation är också särskilt funktionen utpekade. Vidare är det inte tydligt av handlingarna att ledningsdragningen både berör riksintressen utpekade enligt 3 kap. 6 § MB riksintresse friluftsliv samt 4 kap. 2 § MB rörligt friluftsliv. Detta innebär något olika utgångspunkter vid en prövning.

Riksintresse enligt 4 kap. MB

I den kommande miljökonsekvensbeskrivningen bör det tydligt framgå att för riksintressen enligt 4 kap. MB gäller att exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön inte får medföra att områdenas natur- och kulturvärden påtagligt skadas (4 kap. 1§ MB). Det är konsekvenserna för de samlade natur- och kulturvärdena som ska bedömas. För vart och ett av områdena utpekade enligt 4 kap. 2–8 §§ MB gäller dessutom särskilda förbud eller krav på hänsyn. Dessa krav måste också vara uppfyllda för att exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön ska vara tillåtna. För riksintresse enligt 4 kap. 4 § MB högexploaterad kust gäller särskilt begränsningar för fritidsbebyggelse och för 4 kap. 2 § MB rörligt friluftsliv ska turismens och friluftslivet, främst det rörliga friluftslivets, intressen beaktas men prövningen enligt kapitlets inledande stycken ska också tillämpas för båda dessa riksintressen. Länsstyrelsen konstaterar att detta inte

framgår av handlingarna vilket gör att bedömningarna av påverkan på riksintressena kan ifrågasättas.

Natura 2000 (riksintresse enligt 4 kap. 8 § MB)

Länsstyrelsen anser att det av handlingarna tydligt bör framgå om Svenska Kraftnät avser att söka tillstånd för ingrepp i Natura 2000-områdena eller om man anser att det krävs ett samråd för att besluta om tillstånd krävs. Länsstyrelsen har i tidigare yttrande (2018-03-28) framfört att Länsstyrelsens bedömning är att Natura 2000-tillstånd krävs för åtgärden. Det nya underlaget har inte ändrat Länsstyrelsens ståndpunkt.

Natura 2000 – landområdet

I förordet till det inskickade samrådsunderlaget anges att samrådet även avser eventuell påverkan på förekommande Natura 2000 områden. Baserat på dessa uppgifter samt att länsstyrelsen redan i tidigare yttrande framfört bedömning är att det krävs tillstånd för åtgärden har inskickat material använts till att öppna ett separat samrådsärende inför tillståndsansökan rörande passagen förbi området Natura 2000 området Sövdeborg (dnr 525-5820-2019). Svenska kraftnät behöver förtydliga om de vill ha ytterligare samrådsmöten inför beslutet om tillstånd krävs.

I miljökonsekvensbeskrivningen för koncessionen behöver frågan rörande Natura 2000-påverkan hanteras. Miljökonsekvensbeskrivningen behöver beskriva vilka områden som berörs och vilken påverkan som åtgärden har på Natura 2000-området. Rörande passagen förbi området Natura 2000 området Sövdeborg kan även en ledningsdragning på den sida vägen som inte ingår i Natura 2000-området riskera att påverka de värden som området har som syfte att bevara. Inte minst med tanke på risken för negativ påverkan på den population av ekoxe som finns inom området och som är en Natura 2000-art så väl som fridlyst enligt 6 § artskyddsförordningen. Ledningsdragningen ska vid passagen av ovan nämnda Natura 2000-område läggas längs med väg 13. Detta innebär att arbetena längs en sträcka av ca 700 meter går kant i kant eller inom Natura 2000-området. De beskrivna åtgärderna innebär nedtagning av vegetation, i detta fall skog, varav delar klassats som utvecklingsmark. Nedtagning av skog inom Natura 2000-området kommer att innebära att förutsättningarna för att nå gynnsam bevarandestatus för den aktuella naturtypen omöjliggörs i och med att skog inte kommer att tillåtas att återetablera sig över ledningen. Baserat på det underlag som presenterats under samrådet bedömer Länsstyrelsen att det inte går att utesluta att det finns risk för påverkan på Natura 2000-området.

Natura 2000 – havsområdet

Av handlingarna ska det ingå tillräckligt med uppgifter gällande Natura 2000 för att en bedömning av lokaliseringen ska kunna göras inom ärendet. Det bör tydligt framgå varför det inte är ett alternativ att dra ledningen runt Natura 2000-området helt, eller delvis. Vidare ska det särskilt beskrivas hur de naturtyper som ingår i utpekandet av Natura 2000-området påverkas av olika val av ledningsdragningen.

Länsstyrelsen anser att underlaget fortsatt saknar en sådan redovisning så att det ska gå att kunna bedöma påverkan på för Natura 2000-området. Utöver vad som nämnts ovan saknas, fortsatt bland annat:

- > Tydligare beskrivning av de kumulativa effekterna.
- > Redogörelse för hur stora påverkansområdena är.
- > Effekterna på respektive naturtyp, tid för återhämtningen vid påverkan samt en bedömning av om de olika naturtyperna kommer återgå till att bli samma naturtyp som innan.
- > Redogörelse för vilka undersökningar som har gjorts av bolaget samt vilka undersökningar som avses att utföras.

Vad gäller påverkan på tumlare rekommenderar Länsstyrelsen att anläggningsarbetet begränsas till perioden maj-juli då tumlartätheten bör vara som lägst och Östersjötumlaren förväntas finnas sig långt borta från detta område.

Kulturmiljö och fornlämningar

Svenska kraftnät har beställt en arkeologisk steg 1-utredning från Arkeologerna. Länsstyrelsen har fått in en begäran om att denna ska godkännas som rapport. Bedömningen är att den kan godkännas och den ska då vara vägledande i den fortsatta planeringen avseende kulturmiljö.

Naturvård, påverkan inom arbetsområden på land

Miljökonsekvensbeskrivningen behöver tydligt beskriva vilken kortsiktig respektive långsiktig påverkan som arbetsområdet har på de naturvärden som identifierats. Beskrivningen gäller under anläggningsfasen samt efter återställande av området. Med bas i skadelindringshierarkin behöver det beskrivas vilka anpassningar som gjorts för att minimera skadan på de naturvärden som identifierats vid inventeringarna (åtgärder för att undvika respektive skydda) samt hur man planerar att återställa efter genomförd åtgärd. Kvarvarande skada som uppstår behöver beskrivas och behovet av kompensation analyseras.

Marina naturvärden

Av den till handlingarna tillhörande rapporten Marin Naturvärdesbedömning framgår att det kan uppstå fysisk påverkan 1–8 meter från kabeln. Andra effekter som tas upp är grumling och buller.

Länsstyrelsen konstaterar att sådan påverkan kan ske på betydligt längre avstånd än 8 meter. Sammantaget menar Länsstyrelsen att miljökonsekvensbeskrivningen ska beskriva det totala påverkansområdet för dessa faktorer, vilka naturvärden som finns inom påverkansområdet och hur dessa påverkas.

Det framgår att mjukbottenfaunan har inventerats för en begränsad del av sträckan (lera) men det är oklart om faunan på övriga botten typer har inventerats. Vidare saknas en beskrivning av ledningens påverkan på hårdare bottensubstrat/grövre mjukbottenfraktioner.

Kumulativa effekter avseende naturvärden inom havsområdet

Utifrån rapporten Marin Naturvärdesbedömning beskrivs de kumulativa effekterna huvudsakligen utifrån påverkan med andra anläggningsarbeten av samma typ. Detta är möjligen relevant om man är en stationär organism, men även en sådan kan bli påverkad av både grävning/spolning/överlagring/ökad uppgrumling och bottentrålning. För mer mobila organismer bör man enligt Länsstyrelsen särskilt väga in andra verksamheters påverkan utifrån nu aktuell plats och dess förutsättningar. Det framgår t. ex. att sjöfarten är omfattande i det område som kabeln planeras läggas. Länsstyrelsen konstaterar att det saknas en beskrivning av de kumulativa effekterna vad gäller någon form av påverkan (buller, rörelser, trafiken/närvaron i sig). Den referens som hänvisas till avseende kumulativa effekter är för muddringsarbeten i Göteborgs hamn med en påverkan om 1 km åt vardera hållet om kabelsträckningen. Hur relevant den jämförelsen är kan ifrågasättas då nu aktuell verksamhet kommer genomföras ute i det öppna havet där påverkansområdet kan bli betydligt större och längs längre sträckor än vad som kan antas ske inom en hamn eller i en muddringskanal.

Sammantaget menar Länsstyrelsen att miljökonsekvensbeskrivningen behöver en utvecklad beskrivning av de kumulativa effekterna på naturvärdena inom havsområdet.

Artskydd

Analysen från naturvärdesinventeringen om att det kan finnas behov av att göra ytterligare inventeringar av de värdefulla trädmiljöer som identifierats delas av Länsstyrelsen. Passage av dessa områden och behovet av att avverka värdefulla träd behöver ställas i relation till artskyddsförordningen. De områden som identifierats som värdefulla

för fladdermöss behöver inventeras genom riktade inventeringar och risken för påverkan beskrivas så att behovet av artskyddsdispens för åtgärden kan bedömas. Analysen av åtgärdernas påverkan på ekoxen kan även de kräva en riktad inventering av hålträdslevande insekter.

Även för sandödlan delar länsstyrelsen bedömningen att det kommer att krävas ytterligare inventeringar för att kunna bedöma hur arbeten på strandängarna påverkar arten. Miljökonsekvensbeskrivningen behöver beskriva påverkan utifrån fridlysningsbestämmelserna.

Enligt naturvärdesinventeringen är bedömningen att inga riktade inventeringar av groddjur krävs om sträckningen anpassas så att inga småvatten påverkas. Länsstyrelsen uppmärksammar Svenska Kraftnät på att fridlysningsgäller alla levnadsstadier hos djuren vilket medför att miljökonsekvensbeskrivningen behöver göra en djupare analys av risken för påverkan av andra levnadsstadier hos djuren och därför även kan områden utöver småvatten beröras. Risken för påverkan på övervintrings- och/eller födosökshabitat samt vilka anpassningar av åtgärden i tid/rum som kommer att göras för att undvika att artskyddsförordningen aktualiseras behöver redovisas. Anpassningarna behöver baseras på förekomsten av sannolika arter utifrån vad som förekommer inom området och de enskilda dammar ses som en del av en metapopulation. I de fall riktad inventering genomförs behöver dessa undersöka dammar även på visst avstånd från arbetsområdet utifrån en analys av förekomsten av livsmiljöer och hur långt groddjuren kan förväntas vandra.

Påverkan på samtliga fridlysta arter, även de som inte kräver ytterligare inventeringar, behöver beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Biotopskydd

Miljökonsekvensbeskrivningen behöver beskriva påverkan, möjlighet till återställelse och behov av kompensation. Åtgärder som medför påverka, även en tillfällig sådan, kräver en beviljad dispens för sitt genomförande. I de fall åtgärden orsakar bestående skada kommer ett framtida dispensbeslut att vara förenat med krav på kompensationsåtgärder.

Påverkan på biotopskyddsobjekten behöver även, i enlighet vad som nämnts ovan ställas i relation till förekomst av arter i närområdet som kan använda dessa som övervintrings- och/eller yngelhabitat.

Invasiva arter

Miljökonsekvensbeskrivningen behöver beskriva förekomst av invasiva arter och hur dessa, i de fall de förekommer, kommer att hanteras för att förhindra vidare spridning.

Landskapsbildskydd

På delar av sträckan mellan Sjöbo och Sövestad omfattas området väster om väg 13 av landskapsbildskydd. I miljökonsekvensbeskrivningen behöver det beskrivas hur åtgärderna förhåller sig till behovet av att söka tillstånd från förordnandet. De åtgärder som kräver tillstånd och som skulle kunna bli aktuella är skrivelsen att det krävs tillstånd för avverkning av bokskog.

Svenska kraftnäts kommentarer:

Riksintressen

Svenska kraftnät har noterat länsstyrelsens kommentarer angående beskrivningen av förekommande riksintressen och kommer att fördjupa denna bedömning i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

Natura 2000 (riksintresse enligt 4 kap. 8 § MB)

Svenska kraftnät bedömer inte att ytterligare samråd krävs avseende förekommande Natura 2000-områden. Det kommer tydligt att framgå av kommande miljökonsekvensbeskrivning och ansökningshandlingar om Svenska kraftnät bedömer att tillstånd krävs eller ej och därmed söks eller ej.

För Natura 2000-område på land kommer de planerade inventeringarna att komplettera den bedömning av påverkan och därmed tillståndsplikt som Svenska kraftnät har att göra. Svenska kraftnät noterar det ärende som upprättats för Natura 2000-området Sövdeborg (dnr 525-5820-2019). I miljökonsekvensbeskrivningen kommer de arealer som berörs och vilken påverkan som elförbindelsen har på Natura 2000-området att beskrivas, såväl inom området som strax utanför. Redan nu kan dock konstateras att utpekad utvecklingsmark inte berörs av den föreslagna sträckningen.

Vad avser Natura 2000-området till havs efterfrågar länsstyrelsen en motivering till varför det inte är ett alternativ att dra ledningen runt Natura 2000-området helt, eller delvis. Svenska kraftnät menar att denna motivering framgår av samrådsunderlaget, men ytterligare förtydligande ska ses över. De naturtyper som ingår i utpekandet av Natura 2000-området kommer att beskrivas i kommande miljökonsekvensbeskrivning. Även redogörelse för hur stora påverkansområdena är, effekterna på respektive

naturtyp, tid för återhämtningen vid påverkan samt en bedömning av om de olika naturtyperna kommer återgå till att bli samma naturtyp som innan kommer att inkluderas.

Svenska kraftnät har noterat länsstyrelsens rekommendation om att anläggningsarbetet ska begränsas till perioden maj-juli då tumlartätheten bör vara som lägst och Östersjötummlaren förväntas befinnas sig långt borta från detta område. Eftersom tiden skiljer sig från den tid som rekommenderats i den marina naturvärdesinventeringen kommer frågan att belysas med utökat fokus i ansökan.

Kulturmiljö och fornlämningar

Svenska kraftnät välkomnar att den arkeologiska steg 1-utredning från Arkeologerna som tillsänts länsstyrelsen kan godkännas. Rapporten kommer att vara vägledande i den fortsatta planeringen avseende kulturmiljö.

Naturvård

I arbetet med att ta fram den föreslagna sträckning som samrådet avser har stor hänsyn till förekommande naturvärden tagits; en skadeförebyggande åtgärd i sig. De kortsiktiga respektive långsiktiga påverkan som elförbindelsen har på de naturvärden som identifierats, och som inte kommer att kunna undvika, görs i miljökonsekvensbeskrivningen. Skadeförebyggande åtgärder samt återställning efter genomförd anläggningsfas kommer att beskrivas. Behovet av kompensation för eventuellt kvarvarande skada kommer att analyseras.

Marina naturvärden

De av länsstyrelsen efterfrågade förtydligandena avseende marina naturvärden kommer att inkluderas i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

Kumulativa effekter avseende naturvärden inom havsområdet

Frågan om eventuellt kumulativa effekter kommer att utredas vidare i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

Artskydd

Inventeringar av exempelvis trädlevande insekter, fladdermöss och sandödlor kommer att genomföras inför upprättande av miljökonsekvensbeskrivning. Påverkan utifrån fridlysnings- och artskyddsbestämmelserna kommer att beskrivas. Påverkan på andra fridlysta arter, även de som inte kräver ytterligare inventeringar, kommer också att inkluderas.

Biotopskydd

Förekommande biotopskyddade områden eller företeelser kommer att beskrivas i kommande miljökonsekvensbeskrivning. Påverkan, möjlighet till återställelse och behov av kompensation kommer att framgå. Dispensansökan kommer att inlämnas till länsstyrelsen vid åtgärder som medför påverkan. Detta förfarande kommer att ske efter ansökan om koncessions och miljödom, inför upphandling av entreprenör.

Invasiva arter

Vid naturvärdesinventeringen har invasiva arter noterats och förekomsten på land bedöms som sparsam. Miljökonsekvensbeskrivningen kommer att beskriva förekomsten och hur dessa kommer att hanteras för att förhindra vidare spridning.

Landskapsbildskydd

En utredning pågår för att utreda huruvida tillstånd inom förekommande landskapsbildskyddade områden krävs i förhållande till de åtgärder som ska vidtas och till dagens lagstiftning. I kommande miljökonsekvensbeskrivning kommer resultatet av utredningen att redovisas.

#80 Vattenenheten Länsstyrelsen Skåne hänvisar till muntliga yttranden som gjorde vid samrådsmöte den 5 februari 2019 angående det inkomna materialet om vattenverksamhet, samt att bolaget behöver ta fram fiskemönstret i området inför en tillståndsansökan.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har sedan samrådsmötet med länsstyrelsen påbörjat arbetet med att hämta hem uppgifter om fiskemönster i området. Uppgifterna kommer att analyseras och redovisas i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

#72 Ystads kommun anser att samrådsunderlaget ger en bra och fullödig överblick över bakgrunden till och över själva projektet, den valda utredningskorridoren och den föreslagna sträckningen. Ystad kommun anser generellt att sträckningen bör väljas så att kabeln läggs ihop med annan infrastruktur så långt det är möjligt, så att värdefull jordbruksmark skyddas och att möjligheten att bruka marken inte förhindras eller försvåras. Ystads kommun anser i likhet med Svenska kraftnät att deletappen Ö4C innebär stor risk för konflikter med bebyggelse och infrastruktur. Under samrådstiden har Svenska kraftnät kompletterat underlaget med information på hemsidan om varför sträckningen Ö4C valts bort. Utifrån den tillagda informationen bedömer även kommunen att det är lämpligt och rimligt att alternativ Ö4C väljs bort.

Kommunen anser att den deletapp Ö4A innebär stor risk för påverkan på kulturhistoriskt värdefulla miljöer, och att det är bra att deletappen valts bort, men att motiven för att välja bort Ö4A behöver förtydligas. Det är också önskvärt att den samlade bedömningen i tabellen på sidan 60 kompletteras med de bortvalda deletapperna.

Ystads kommun önskar också att skälen till att sträckan Ö4B lämnar vägområdet strax norr om Hedeskoga och går på jordbruksmark förbi Källesjö gård ska förtydligas. I underlaget verkar det inte finnas något ekonomiskt incitament för detta och jordbruksmarken blir sämre att odla på när jord har grävts upp och man delvis fyller med grus.

Ystads kommun håller på att ta fram en ny översiktsplan, Kommunen Ystad 2030. Planförslaget kommer att lämnas ut för samråd under våren 2019. Väster om Dag Hammarskjölds väg vid deletapp 5 har kommunen föreslagit ett område för grönstruktur. Kommunen bedömer att en förläggning av markkabeln inom det området går att förena med det av kommunen utpekade intresset. Sträckningen berör inga områden som pekats för ny bebyggelse eller infrastruktur i översiktsplaneförslaget. Kommunens samlade bedömning är att den föreslagna sträckningen inte hindrar framtida planer för exploatering.

Markkabeln passerar norr om Hedeskoga genom ett område som i den fördjupade översiktsplanen för Ystads tätort, Staden Ystad 2030, pekats ut som nytt område för verksamheter samt utredningsområde för verksamheter. Ystads kommun föreslår därför att kabeln läggs i nära anslutning till riksväg 13 så att den inte inskränker på framtida möjligheter att använda och bebygga verksamhetsområdet.

Ystads kommun håller på att ta fram en ny detaljplan för bostäder och skola öster om Dag Hammarskjölds väg inom deletapp 5. Detaljplanen är den tredje och sista etappen i utbyggnaden av stadsdelen Västra Sjöstaden. Kommunen föreslår att kabeln i det avsnittet förläggs väster om Dag Hammarskjölds led så att den inte inkräktar på möjligheten att ordna dagvattenavrinning och bullervall.

Ystads kommun har en stor vattenledning, (315 mm PVC) på Dag Hammarskjölds vägs östra sida inom deletapp 5. Kommunen avråder från att lägga en stor elkabel vid vattenledningen. I samband med läckor eller andra driftstörningar på vattenledningen kan den behöva grävas fram, vilket kan försvåras av markkabeln. Kabeln riskerar också att skadas vid grävarbeten. Kommunen föreslår en sträckning på västra sidan om Dag Hammarskjölds väg. Även längs riksväg 13 (Sjöbovägen) mellan Hedeskoga-Sövestad-Eneborg verkar markkabeln beröra kommunens vattenledning på några ställen. Markkabeln bör förläggas minst 3 meter från vattenledningen.

När markkabeln ska övergå till sjökabel vid Lilleskog väster om Ystad är det viktigt att tänka på att kommunen har en erosionsutsatt kust och att kablarna måste ”dyka ned” under havsbottennivå tillräckligt tidigt så att de inte blottläggs på stranden om 30–40 år, dvs innan livslängden för kabeln har uppnåtts.

I det fortsatta arbetet är det viktigt att belysa om eventuella grundvattensänkningar blir permanenta eller enbart kommer att vara tillfälliga. Om avsänkningarna blir permanenta måste påverkan på enskilda brunnar men även dammar, våtmarker och bäckar/diken utredas. Möjligen krävs då även tillstånd för markavvattning.

Naturvärdesinventeringen är gedigen och ett mycket bra underlag för detaljbedömningar. I det fortsatta arbetet, framförallt på naturmark, är det viktigt att det översta jordlagret med sin växtlighet skalas av och läggs åt sidan för att kunna lägga tillbaka det när arbetena är avslutade. På så sätt kan ”rätt” vegetation återetableras snabbare. Om det är möjligt bör schaktning som kan skada stora träd, framförallt ädellövträd, undvikas.

Slutligen ska det framgå att Svenska kraftnät har ansvar för kabeln när den är uttjänt och tar kostnaden för avvecklingen.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät noterar kommunens ställningstagande om att det är rimligt och lämpligt att deletapp Ö4C valts bort från fortsatt utredning och konstaterar att samsynen underlättar för den fortsatta planeringen. Mer om motiven till att deletapp Ö4C valts bort framgår under avsnitt 3.1.

Svenska kraftnät har strävat efter att följa befintlig infrastruktur i så stor utsträckning som möjligt. I den mån jordbruksmark trots detta behöver tas i anspråk innebär förläggningen endast en tillfällig påverkan, jordbruk kommer även fortsättningsvis att kunna bedrivas över kablarna. Målsättningen är att minimera fortsatt påverkan genom att skadeförebyggande åtgärder vidtas så att packningsskador inte ska uppkomma. Markägaren ersätts för eventuellt skördebortfall.

De bevekelsegrunder som beaktats vid borttagande av deletapp Ö4A avser framförallt höga natur- och kulturmiljövärden. Ett förtydligande av detta kommer att göras i kommande miljökonsekvensbeskrivning. Här kommer alla borttagna utredningskorridorer och deletapper att beskrivas och motiveras. Endast kvarvarande alternativ inkluderas i den tabell som kommunen hänvisar till.

Att den föreslagna sträckningen lämnar väg 13 strax norr om Hedeskoga och passerar Kjällesjö gård för att härefter nå kusten är en följd av att deletapperna Ö4A och Ö4C

valts bort. Liksom tidigare beskrivits kan jordbruk även fortsättningsvis bedrivas över elförbindelsen så snart anläggningsfasen har avslutats. Skadeförebyggande åtgärder vidtas för att minimera packningsskador och eventuellt skördebortfall ersätts enligt vad som framgår i avsnitt 3.2.

Svenska kraftnät noterar kommunens arbete med ny översiktsplan och välkomnar kommunens bedömning att den föreslagna sträckningen är förenlig med planerade områden för grönstruktur och inte hindrar framtida planer för exploatering. I området norr om Hedeskoga kommer elförbindelsen föreslås i huvudsak längs väg 13 utan att inskränka mer än marginellt på det utredningsområde för verksamheter som framgår av den fördjupade översiktsplanen, Staden Ystad 2030.

Föreslagen sträckning längs med Dag Hammarskjölds väg inom deletapp 5 går delvis öster och delvis väster om vägen. Befintliga detaljplaner och utvecklingsområden har bedömts förenliga med sträckningen såsom den har föreslagits. Sträckningen kommer dock ses över efter den information som nu lämnats till Svenska kraftnät. Föreslaget skyddsavstånd till befintliga vattenledningar noteras och kommer att beaktas vid val av slutlig sträckning.

Förläggningssmetod för elförbindelsen vid korsning av kustremsan utreds för närvarande. Ett alternativ är att utnyttja metoden styrd borrning för att undvika påverkan av bland annat grumling i strandområdet. Risk för erosion kommer att beaktas vid beslut om förläggningsdjup längs hela sjökabelns sträckning.

I dagsläget ser Svenska kraftnät inte att verksamheten leder till en permanent påverkan på grundvatten, påverkan på grundvatten utreds kontinuerligt inom projektet. Områden med högt grundvattenstånd identifieras och allt ytvatten liksom registrerade brunnar och dikningsföretag sammanställs. Där påverkan inte kommer att kunna undvikas kommer erforderliga tillstånd att sökas.

De åtgärder som kommunen föreslår för att rätt vegetation ska kunna återetableras snabbare inom områden med höga naturvärden kommer att beaktas i kommande miljökonsekvensbeskrivning. Schaktning som kan skada stora träd, framförallt ädellövträd, kommer i huvudsak att undvikas.

Som ledningsägare ansvarar Svenska kraftnät för avveckling av elförbindelsen, såväl praktiskt som ekonomiskt.

#111 Hörby kommun anser att samrådsunderlaget är väl genomarbetat och Hörby kommun ställer sig positiva till att sträckningen går längs befintliga vägar, eftersom

denna mark kan anses redan vara i anspråkstagen till viss del. Kommunen har ingen invändning mot föreslagen sträckning under förutsättning att det blir en markkabel och att markområdet efter anläggning återställs till likvärdig standard.

Hörby kommun vill uppmärksamma Svenska kraftnät på att det har inkommit en anmälan om miljöfarlig verksamhet från ScandiVanadium Ltd för undersökningsborrning av vanadium och andra metaller inom föreslagen korridor. Den föreslagna kabelsträckningen går igenom delar av undersökningsområdet.

Föreslagen sträckning korsar Bråån. Hörby kommun föredrar den schaktfria metoden för att minimera risken för negativ påverkan på vattendraget och förutsätter att säkra metoder används vid anläggning för att undvika till exempel läckage och spill. Samtidigt vill kommunen passa på att uppmärksamma om att det troligtvis finns tjockskalig målarmussla i Bråån. Kommunen förväntar sig att Svenska kraftnät utför de nödvändiga utredningar som krävs för att säkerställa att ingen negativ påverkan sker på den känsliga miljön i ån.

Hörby kommun, genom sin samhällsbyggnadsförvaltning, har hittills haft ett mycket bra samarbete med Svenska kraftnät och ser fram emot vidare samarbete kring Hansa PowerBridge och pågående detaljplanearbete.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät välkomnar kommunens yttrande angående den föreslagna sträckningen och bekräftar att korsning av Bråån kommer att ske med en schaktfri metod. Påverkan i vattenmiljön och på den förmodat förekommande tjockskaliga målarmusslan kan då undvikas helt. Uppställningsplatser för arbetsmaskiner kommer att planeras utanför känsliga områden så att eventuellt läckage och spill inte orsakar skada. Miljöplaner kommer att upprättas för att under alla omständigheter motverka och förebygga spill och läckage.

Svenska kraftnät har uppmärksammats om de planerade provborrningarna för vanadium från flera håll och har ännu inte kunnat konstatera någon konflikt med Hansa PowerBridge.

Svenska kraftnät instämmer i det goda samarbete som skett mellan kommunen och projektet och ser med tillförsikt fram emot kommande arbete med kommande detaljplanearbete.

#102 Sjöbo kommun har identifierat ett antal konfliktpunkter mellan föreslagen sträckning och kommunens infrastruktur; VA-nät, detaljplaner och gång- och cykeltunnlar. Dessa konfliktpunkter redovisas i bifogade kartor. Kommunen hävdar sin rätt

för befintlig ledningsinfrastruktur och förutsätter att elförbindelsen vid detaljprojekteringen planeras på behörigt avstånd så att den inte inkräktar på kommunens intressen. Genom Sjöbo tätort förordar kommunen en sträckning enligt bifogad karta. Ändring av följande detaljplaner kommer att krävas: P44 SJK-116 och P242.

Kommunen förordar så långt det är möjligt att befintliga ledningar snarare korsas än löper parallellt. Kommunen förutsätter att det ges möjlighet att yttra sig i samband med detaljprojekteringen.

Slutligen vidhåller Sjöbo kommun att projektet bör samordnas med andra statliga myndigheters verksamheter och att möjligheten att bygga en gång- och cykelväg i samband med anläggandet bör utredas.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har mottagit kommunens yttrande och noterat de konfliktpunkter och förslag till sträckningsjusteringar som har framförts. Svenska kraftnät har också noterat de två detaljplaner som kommunen anser behöver ändras och konstateras att den förstnämnda endast behöver ändras om den föreslagna sträckningen justeras enligt kommunens önskemål. Ytterligare kontakt med kommunen angående detaljplanefrågan och nämnda konfliktpunkter kommer att initieras från Svenska kraftnäts sida så att lämpliga lösningar kan utarbetas.

Vad avser möjligheten att bygga en gång- och cykelväg i samband med anläggandet vidhåller Svenska kraftnät sitt ställningstagande från den första samrådsetappen. Sådana utredningar ligger utanför myndighetens uppdrag.

#108 och #112 Malmö stad är positiva till den planerade elförbindelsen. Den kommer sannolikt att bidra till att förbättra elförsörjningen i södra Sverige, vilken är ansträngd idag. Den rådande nätkapacitetsbristen riskerar att bland annat försvåra för utbyggnad av bostäder och verksamhet samt omställningen till ett mer klimatsmart transportsystem med större inslag av tåg, elbussar och elbilar. Malmö stad välkomnar också förslaget på den östliga dragningen av Hansa PowerBridge.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat Malmö stads yttrande.

#110 Svedala kommun uppger att kommunstyrelsen inte har ytterligare att tillägga utan hänvisar till tidigare yttranden som lämnades vid första samrådet.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat Svedala kommuns yttrande.

2.2 Övriga myndigheter, intresseföreningar och sektorsintressenter

Följande myndigheter och organisationer har meddelat att de avstår från att yttra sig: Kemikalieinspektionen, Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Havs- och Vattenmyndigheten, Region Skåne, Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) och Statens fastighetsverk.

Följande myndigheter och organisationer har inte haft några synpunkter eller något att erinra: Elsäkerhetsverket, Kustbevakningen, Försvarmakten och Jordbruksverket.

#39 Luftfartsverket har gjort bedömningen att uppgifter i remissvaret är av sekretess enligt 18 kap. 8 § 5 Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Svenska kraftnäts kommentarer: Luftfartsverkets yttrande hanteras med efterfrågad sekretess och bemöts därför inte i denna samrådsredogörelse.

#40 Riksantikvarieämbetet uppger att för samråd inför en tillståndsansökan enligt miljöbalken hänvisar Riksantikvarieämbetet till länsstyrelsen som företrädare för de statliga kulturmiljöintressena.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat Riksantikvarieämbetets yttrande. Fortsatta samråd som avser kulturmiljön kommer att ske med Länsstyrelsen i Skåne.

#43 Swedavia finner inte att bygget längs den planerade sträckan kommer att störa den del av flygtrafiken de ansvarar för och inte heller några av deras navigationsanläggningar.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat Swedavias yttrande.

#54 Rune Gerell, Floraväktare Sjöbo kommun påpekar att i naturvärdesinventeringen, utförd av Calluna AB, skriver rapportförfattarna på sid 12 att man betraktar ett antal rödlistade växtarter, bl.a. ryl (*Chimaphila umbellata*), som utgångna. Enligt Rune noterades Rylen senast 2015 på denna kända växtplats och förklarar var den är. Rylen är klassad som starkt hotad (EN) i listan över rödlistade arter (ArtDatabanken 2015). Rune påpekar att arten är svår att hitta varför det inte bör vara så lättvindigt att förklara den som utgången och ber Svk att ta hänsyn till artens förekomst även i det fortsatta arbetet.

Upplyser också om att skogen längs väg 13 söder om Sjöbo utgörs till övervägande av bokskog med inslag av gamla, grova ekar. Ekarna utgör tillhåll för ekoxe och barbastell, båda Natura 2000-arter. Eftersom de aktuella ekarna växer utefter vägens östra sida föreslår jag att man lägger kabeln på västra sida av väg 13. Då undgår man också att förstöra växtplatsen för den starkt hotade rylen.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät instämmer i att det kan vara svårt att med säkerhet avgöra huruvida ryl finns kvar i området. Den kända växtplatsen berörs dock inte av den planerade kabeldragningen, som kommer att ligga i direkt anslutning till väg 13. Vad gäller de äldre träd som står längs väg 13 har kabeldragningen särskilt planerats för att i största möjliga utsträckning undvika de värdefulla träd som förekommer, vilket gäller såväl äldre ekar som bokar och tallar. Dessa förekommer på båda sidor om väg 13, vilket föranleder ett par sidbyten längs vägen för att säkerställa minsta möjliga påverkan. Grova hålträd av betydelse för fåglar, fladdermöss och insekter kommer att bevaras i största möjliga mån.

#63 Transportstyrelsen lämnar synpunkter för den del av ledningsdragningen som planeras i havet och med hänsyn till sjöfarten. Den föreslagna ledningsdragningen förefaller enligt Transportstyrelsen bedömning inte innebära någon större negativ inverkan för sjötrafikens intressen.

För undvika konflikter med sjöfarten i händelse av t.ex. nödankring rekommenderas att ledning i möjligaste mån spolas ned. Om alternativet att kabeln täcks med stenmassor s.k. rock dumping från en stenpråm används är viktigt att vattendjupen inte påverkas negativt för sjöfarten, och att ändringar av bottenpografi och vattendjup ska verifieras med sjömätning.

Eftersom anläggandet i havet sker i områden där det kan förekomma omfattande sjötrafik bör sjöfartsrelaterade risker i samband med anläggningsfasen analyseras ingående samt riskreducerande åtgärder tas fram och bifogas som en del i den fortsatta ansökningsprocessen. En viktig aspekt är bl.a. tydlig information till sjöfarten under anläggningsfasen.

Finns behov av skyltning av ledningsdragningen i havet på land ska detta ske med skyltar enligt Sjöfartsverkets föreskrifter och allmänna råd (SJÖFS 2007:19) om sjövägmärken.

Ledningen bör efter etablering mätas in geodetiskt och information bör delges Sjöfartsverket för uppdatering av sjökorten.

Svenska kraftnäts kommentarer: Inför anläggningsfasen kommer riskanalyser att genomföras och tydliga informationskanaler upprättas med intressenter i området, såsom sjöfarten. När anläggningsfasen är avslutad kommer elförbindelsens läge och bottendjup att verifieras med sjömätning. Uppgifterna kommer att tillsändas Sjöfartsverket liksom uppgift om eventuellt behov av skyltning.

#67 Telia Elskyddsärenden har en telestation (Vedåkra) som är placerad ca 70 meter från planerat ledningsstråk vilket är närmare än 100 m som är det rekommenderade avståndet enligt Telestörningsnämndens rekommendationer.

Telia önskar att så långt som möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning. Tvingas Telia vidta undanflyttningsåtgärder/skydd av telestation eller telekablar för att möjliggöra byggnation av Hansa PowerBridge förutsätter Telia att den part som initierar åtgärden även bekostar den. Karta finns bifogad.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät uppskattar den inkomna informationen om telestation Vedåkra och noterar Telias ställningstagande avseende flyttning och kostnader förknippade med detta. Svenska kraftnät kommer att inkludera telestationen i det fortsatta arbetet med en slutlig sträckning.

#69 E.ON Energidistribution AB konstaterar att den förordade korridoren och den föreslagna sträckningen berör flera områden där bolaget innehar områdeskoncession, och inom vilket bolaget har kraftledningar och tillhörande anläggningar inom såväl region- som lokalnät.

Förutsatt att erforderliga kontakter tas i god tid innan eventuella framtida åtgärder som kan komma att påverka E.ON Energidistributions intressen, samt förutsatt att Svenska kraftnät står för alla eventuella kostnader för nödvändiga flyttar och/eller anpassningar av bolagets ledningar och anläggningar, har E.ON Energidistribution inget att erinra i rubricerat ärende.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät kommer att kontakta E.ON Energidistribution i god tid för eventuella åtgärder och upprättande av nödvändiga avtal kopplade till exempelvis korsning av ledningar.

#71 Naturskyddsföreningen Färs påpekar att det är viktigt att inte sediment orsakat av schaktning lägger sig på Åsumsåns värdefulla stenbotten. I naturvärdesinvente-

ringen föreslås att korsning av ån ska ske med schaktfri metod, vilket Naturskyddsföreningen menar är av största vikt. Naturskyddsföreningen anser att innan arbetsföretaget startar måste inventering musselförekomsten nedströms påverkansområdet ske.

Naturskyddsföreningen vill också påtala att försiktighetsåtgärder måste vidtas när det gäller branten som löper längs åns södra sida. Här måste man förhindra att blottlagd jord eroderar och material kommer ner i ån.

Vidare anser Naturskyddsföreningen att antalet träd i Snogeholmsområdet som vid naturvärdesinventeringen klassats som naturvärdesobjekt med motiveringen av betydelse för fladdermöss mycket grovt har underskattats. Troligen är det flera av de solbelysta gamla ekarna och bokarna som är tillhåll för ekoxen (fridlyst Natura 2000-art) än naturvärdesobjekt nr. 32 som identifierats i naturvärdesinventeringen.

I naturvärdesinventeringen dras slutsatsen att om värdefulla trädmiljöer påverkas av verksamheten bör en fördjupad inventering av vedlevande insekter genomföras. Detta gäller i hög grad även fladdermusfaunan.

I naturvärdesinventeringen föreslås att man vid kabeldragningen kan skifta sida av väg 13 för att på så vis undvika att komma i konflikt med värdefulla trädmiljöer. Om detta inte går att genomföra i praktiken vill Naturskyddsföreningen i förorda att man väljer att dra kabeln på västra sidan av väg 13.

Naturskyddsföreningen vill också påtala att rylen (EN), som är noterad i "Snogeholmskogen" på den östra sidan av väg 13, inte kan anses som utgången.

Slutligen påpekar naturskyddsföreningen att ytterligare en naturmiljö som berörs av kabeldragningen genom Sjöbo kommun är de sandiga markerna. Dessa behöver inte påverkas negativt av kabelförläggning. Villkoret är dock att det sandiga, närings- och humusfattiga jordlagret bibehålls. Av vikt är också jordpackningen, den goda dräneringsförmågan måste bibehållas.

Svenska kraftnäts kommentarer: Det är Svenska kraftnäts avsikt att korsa Åsumsån med schaktfri metod, vilket innebär att grumlig och eventuell annan påverkan helt kan undvikas i ån. Inventeringar av musslor är därför inte behövligt. Vad avser branten som löper längs åns södra sida så instämmer Svenska kraftnät i föreningens bedömning och kommer att vidta åtgärder för att förhindra nämnda påverkan. Detta kommer närmare att beskrivas i kommande miljökonsekvensbeskrivning.

När det kommer till skogsområdena kring Snogeholmssjön så kommer Svenska kraftnät att genomföra fördjupade inventeringar av fladdermöss och vedlevande insekter. Resultatet av inventeringarna kommer att redovisas i kommande miljökonsekvensbeskrivning och ligga till grund för eventuellt ytterligare sträckningsjusteringar eller skyddsåtgärder. Liksom redan nu framgår av föreslagen sträckning ser Svenska kraftnät det som en viktig skadeförebyggande åtgärd att alternera mellan förläggning väster och öster om väg 13.

Liksom framgår av bemötandet till yttrande #54 instämmer Svenska kraftnät i att det kan vara svårt att med säkerhet avgöra huruvida ryl finns kvar i området. Den kända växtplatsen berörs dock inte av den föreslagna sträckningen, som ligger i direkt anslutning till väg 13.

Slutligen håller Svenska kraftnät med om de skyddsåtgärder som föreslås vid förläggning i sandiga markerna och kommer att ta med denna kunskap in i de handlingsplaner som upprättas inför anläggningsfasen.

 # 77 Lantbrukarnas Riksförbund Skåne (LRF Skåne) tar inte ställning till den föreslagna sträckningen eftersom oavsett vilken sträckning som föreslås kommer det att påverka berörda medlemmar och markägare/brukare. LRF Skåne är positiv till att kabeln föreslås anläggas som markkabel vilket underlättar markanvändningen för jordbruket men är oroliga över på vilket sätt anläggningsarbetet kommer att påverka jordbruksmarken med kortsiktiga skördeskador och långsiktiga markpackningsskador. Det måste vara tydligt om hur ekonomisk ersättning för markägare och brukare av jordbruksmarken skall utgå. Vid upplagringsplatser och transportvägar kan eventuellt inlösnings av marken utgå med fullt marknadsvärde + 25 % i expropriationstillägg och att marken återgår till ägaren efter anläggningsarbetet.

I samband med stora markbearbetningar och flytt av jord och alv finns stor risk för spridning av jordsmitta och oönskade ogräs. Svenska kraftnät måste verka för att inte så sker mellan fastigheter. En plan för hur detta skall undvikas bör finnas med i kommande miljökonsekvensbeskrivning och i ansökan om koncession.

LRF Skåne betonar att det är av stor vikt att berörda markägare tidigt ges möjlighet till juridiskt biträde, bekostad av Svenska kraftnät. Att rätten till juridiskt ombud inte skall ges förrän avtal skall tecknas och förhandlingar om ersättning anser LRF Skåne inte är acceptabelt.

Svenska kraftnäts kommentarer: De skyddsåtgärder som Svenska kraftnät kommer att vidta för att minska risk för spridning av jordsmitta och ogräs samt för att

minska skador i samband med markpackning kommer att framgå av kommande miljökonsekvensbeskrivning och därefter följa med projektet i särskilda handlingsplaner för hantering i anläggningsskedet. Principer för ersättning framgår av avsnitt 3.2.

Ett separat samrådsmöte hölls med LRF Skåne den 31 januari.

#78 Strålsäkerhetsmyndigheten påpekar att likströmskablar alstrar i huvudsak statiska magnetfält, och även om magnetfältsbilden blir något förändrad just i det absoluta närområdet av en markförlagd eller sjöbaserad likströmskabel kommer magnetfältsnivån att med stor marginal underskrida SSM:s referensvärden. Det finns inget vetenskapligt stöd för att denna något förhöjda nivå skulle innebära hälsorisker för människor.

Strålsäkerhetsmyndigheten informerar också om att rörelser i starka statiska fält inducerar elektriska fält i kroppen som kan orsaka yrsel och illamående.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät delar strålsäkerhetsmyndighetens bedömning av de beräknade magnetfältsnivåerna och konstaterar likaledes att nivåerna även i direkt anslutning till den planerade elförbindelsen är långt under SSM:s referensvärden.

#89 Vattenmyndigheten Södra Östersjön påpekar att myndigheten inte har mandat att rikta beslut eller åtgärder mot enskilda och verksamhetsutövare utan endast mot myndigheter och kommuner. Av denna anledning yttrar sig vattenmyndigheten generellt inte i prövningsärenden. Vattenmyndigheten ser dock ett värde för sökanden i detta fall att informera kring gällande lagstiftning angående miljökvalitetsnormer, försämringsförbud och möjlighet till eventuella undantag om detta aktualiseras i ett senare skede i samrådet eller i ansökan.

I januari 2019 infördes konsekvenserna av Weserdomen, EU-domstolens mål C-461/13, i svensk lag. En verksamhet eller åtgärd får inte tillåtas om den försämrar vattenmiljön på ett otillåtet sätt eller äventyrar uppfyllandet av en miljökvalitetsnorm för vatten, det s.k. försämringsförbudet.

För att prövningsmyndigheten ska kunna bedöma försämringsförbudet bör sökanden redovisa, bedöma och verifiera eventuell icke-försämring, tillfällig försämring eller bestående försämring av status. Vidare behöver sökanden redovisa hur projektet förhåller sig till beslutade miljökvalitetsnormer i berörda vattenförekomster samt till normer som gäller för S Öresunds utsjöområde och havsbassängen för kabelns geografiska sträckning.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnätet uppskattar vattenmyndighetens yttrande som på ett tydligt sätt redogör för de nya reglerna i miljöbalken avseende miljö kvalitetsnormerna för vatten. Svenska kraftnät planerar att behandla denna fråga i kommande miljökonsekvensbeskrivning som en del av den bedömning avseende påverkan på vattenmiljön som projektet bedöms medföra.

#91 Sveriges Fiskares Producentorganisation (SFPO) har i ett tidigare samråd lämnat synpunkter. Dessa synpunkter, i likhet med de som tidigare har lämnats, fokuserar uteslutande på Östersjön – SFPO har inga synpunkter den delen av projektet som sker på land. SFPO vidhåller från tidigare yttrande behovet av nogsam kartläggning av samtliga de områden där bottentrålning sker, i förhållande till den föreslagna sträckningen, oberoende av vilken nations fiskare som bedriver fiske där, och att i dessa områden säkerställa att sjökabeln placeras på ett sådant sätt att den inte riskerar att förstöras i samband med fiske varigenom samtidigt säkerställs att sjökabeln på innet sätt kan utgöra en fara eller ett hinder vid fiske med bottentrål.

SFPO anser att berörda fiskare ska ersättas för den skada de lider under anläggningsfasen och emotser kontakt från projektet i den delen. SFPO önskar erhålla tydlig information om arbetets detaljplanering när en sådan är klar och vidare löpande under hela anläggningsfasen. SFPO motsätter sig effekter av projektet som negativt påverkar förutsättningarna för yrkesfiske och anser att om så blir så ska också ersättning till de berörda företagarna/yrkesfiskarna utgå.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät kommer inför den kommande miljökonsekvensbeskrivningen att ha hämtat hem och analyserat tillgänglig data som rör yrkesfisket i området. Konsekvenserna för yrkesfisket kommer därefter att kunna beskrivas på ett mer ingående sätt än vad som skett i samrådsunderlagen.

Svenska kraftnät strävar efter att påverkan på yrkesfisket skall hållas till ett absolut minimum. Den typ av fiske som kan beröras är bottentrålning under den tiden kablarna ligger oskyddade på havsbotten (innan kabelskyddet har hunnit genomföras). Under denna tid kommer kablarna sannolikt att omfattas av ett säkerhetsavstånd, inom vilket bottentrålning och ankring bör undvikas i största möjliga mån. Övrigt fiske, till exempel garnfiske, är inget egentligt problem för kablarna (dvs de utgör ingen risk för kablarna). Dock kan ankare för bottenförankrade garn fastna i kablarna. Garnfiske bör därför inte bedrivas för nära oskyddade kablar.

Vad avser permanent påverkan hänvisar Svenska kraftnät till samtliga av sina sjökablar över vilka det idag inte råder förbud mot fiske. Svenska kraftnät känner sig därför

trygg i sin förvissning om att det finns tekniska lösningar för kabelskydd som möjliggör fiske med bottentrål.

För att avgöra i vilken utsträckning kabelinstallation och fiskeverksamhet kan komma att påverka varandra kan en dialog mellan Svenska kraftnät och SFPO vara bra.

#95 Friluftsförbundet Region Syd har frågat berörda lokalavdelningar om de påverkas av den föreslagna sträckningen av Hansa PowerBridge. Lokalavdelningarna Sjöbo, Veberöd och Malmö har svarat på remissen tillsammans med Friluftsförbundet Region Syd.

Föreningen konstaterar att föreslagen sträckning av Hansa PowerBridge går längs väg 13 genom deras närområde, från Ystad förbi Sjöbo. Sträckningen bedöms dock inte påverka friluftsområden såvida befintliga infarter till Snogeholm och Skåneleden bevaras. I närheten av väg 13 finns även naturområdena Fyledalen, Snogeholm och Ornan, vilka är viktiga för Friluftsförbundets verksamhet. Föreningen påpekar att en trädfri gata visserligen lämnar bestående påverkan men förutsätter att arbetena görs med så liten åverkan på naturen som möjligt.

Friluftsförbundet ser sammanfattningsvis positivt på sträckningen av Hansa PowerBridge längs väg 13, som kommer att minimera intrånget i friluftsmiljön.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät bekräftar att man strävar efter att den planerade elförbindelsen ska få så liten påverkan på naturen som möjligt och att den sträckning som samrådet avser i stor utsträckning har anpassats till värdefull natur och förekommande friluftsområden. Befintliga infarter till Snogeholm och Skåneleden kommer att bevaras.

#101 Södra Skogsägarna ekonomisk förening påpekar att deras yttrande avgränsas till delar med koppling till skog, och är av övergripande karaktär. Södra Skogsägarna lämnar inga synpunkter på behovet av eller lämpligheten i en förbindelse med Tyskland för att möjliggöra export och import av el.

Södra Skogsägarna är positiva till att marknåla alternativ med så liten påverkan som möjligt föreslås och önskar påtala vikten av att visa stor hänsyn till privata markägare och deras synpunkter i den fortsatta processen. Information och dialog i ett tidigt skede ökar chanserna för ett framgångsrikt arbete. I övrigt hänvisar Södra Skogsägarna till de delar som rör skogsmark i LRF Skånes yttrande.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät är enig med Södra Skogsägarna att information och dialog i tidiga skeden ökar chanserna för ett framgångsrikt arbete och lägger därför stor vikt vid såväl de formella samråden som genomförts och nu genomförs som vid direkta kontakter med enskilda markägare. Vad avser bemötande av LFR Skånes yttrande så hänvisas till #77.

#103 Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har inga invändningar mot ligande förslag. FOI företräds i ärenden som rör riksintressen för totalförsvaret av Försvarsmakten varför samverkan skett även i denna fråga.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat FOI:s och därmed även Försvarsmaktens yttrande.

#113 Sjöfartsverket yttrar sig endast kring de delar där den tänkta kabeln utgör sjökabel. Sjöfartsverket har i sak inget att erinra kring nu vald ledningssträckning under förutsättning att nedanstående synpunkter beaktas.

Förläggning

Sjöfartsverket ser det som ett krav att sjökabeln spolas ned åtminstone i de geografiska delar som omfattas av riksintresse för kommunikationer (sjötrafikstråk) men vill rekommendera att så sker i hela kabelns sträckning för att minimera skaderisk.

I underlaget sägs att kablarna skall spolas ned till ett djup av 1,5 meter vilket alltid är en avvägning mellan kostnad och vilket skydd man vill åstadkomma. Normalt förordar Sjöfartsverket minst 2 meter men detta är ytterst upp till anläggningsägaren att avgöra.

Risikanalyis

Sjöfartsverket anser att en riskanalys med avseende på sjöfarten under anläggningsarbetena skall tas fram. Riskanalysen skall beakta hela arbetsområdet.

Kommunikation

Sjöfartsverket ser att en kommunikationsplan finns på plats innan entreprenör upphandlas i syfte att förstå vilka intressenter som skall hållas informerade, kring vad och när så skall ske.

Senast fem (5) veckor före det att arbeten påbörjas ska detta meddelas till Sjöfartsverket via e-post till ufs@sjofartsverket.se (Ufs-redaktionen) för att informera sjöfarten via ordinarie kontaktvägar. Efter avslutade anläggningsarbeten skall eventuella förändringar (inklusive kabelns sträckning) rapporteras till ufs@sjofartsverket.se för uppdatering av djupdatabas och sjökort.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnäts ambition är att genom nedspolning i havsbotten skydda kablarna längs hela sträckningen, även där kablarna ligger utanför farleder. På de platser där nedspolning, av geologiska eller andra skäl, anses omöjlig kommer alternativa skyddsmetoder att övervägas, som till exempel överläggning med sten.

Svenska kraftnät utreder för närvarande hur kablarna kan skyddas optimalt, denna analys väntas färdig under våren. Syftet är att anpassa nedspolningsdjupet beroende på de yttre riskerna, till exempel sjöfart och yrkesfiske. Sålunda kan nedspolningsdjupet variera längs sträckningen, med djupare nedspolning i och i närheten av farleder och fiskeområden och normal nedspolning på andra områden där riskerna bedöms som lägre.

Svenska kraftnät håller med Sjöfartsverket om behovet av riskanalys och kommer att redovisa en sådan i god tid inför installationen.

Svenska kraftnät håller även med Sjöfartsverket om behovet av en kommunikationsplan och kommer att redovisa en sådan i god tid inför installationen. Svenska kraftnät är medvetna om krav på anmälan till Sjöfartsverket senast fem veckor innan installationsarbetena påbörjas, och kommer att tillse att anmälningarna kommer in i god tid.

När anläggningsfasen är avslutad kommer elförbindelsens läge och bottendjup att verifieras med sjömätning. Uppgifterna kommer att tillsändas Sjöfartsverket liksom uppgift om eventuellt behov av skyltning på land.

2.3 Berörda fastighetsägare och allmänhet

#45 Bertil Persson, Årröds Traktor och Maskin AB (Hörby kommun) hänvisar till platsbesök av Svenska kraftnäts kontaktperson vid vilket Bertil framfört att övergången vid Bråån måste ske längre söderut än vad som är föreslagit. Anledningen är att ca 200 m söder om tomtgränsen mot Ulatoft 2:5 finns en nedplöjd markkolektor för jordvärme (med en sträcka på ca 2 km längs Bråån). Bertil uppger att kontaktpersonen var positiv till en ändring av kabelns position. Bertil bifogar karta över markkolektorns placering och informerar om att området norr om ska bebyggas.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning och förläggningss metod. Möjligheten att passera området med styrd borrhning i samband med att Bråån korsas undersöks för närvarande.

#47 Bo Bengtsson (Sjöbo kommun) vill uppmärksamma Svenska kraftnät om att föreslagen sträckning kommer att hamna ovanpå en kommunal vatten- och avloppsledning. Öster om väg 13 finns dessutom en fiberledning. Bo föreslår en ändring samt bifogar karta över förslaget.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning. Även möjligheten att runda bebyggelsen och den trånga sektionen utreds vidare.

#34 Tony Wulff (Sjöbo kommun) meddelar att det är många husägare i Sjöbo som blir berörda av planerad kabelförläggning vilka röstar nej och anser att Svenska kraftnät ska styra kabeln åt annat håll.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät noterar det inkomna yttrandet och har respekt för att de allra flesta skulle önska att den planerade elförbindelsen placerades någon annanstans än på den egna fastigheten. Med den information som har inhämtats inom projektet, och som Svenska kraftnät har beskrivit i samrådsunderlaget, om förekommande natur- och kulturvärden, om planer, infrastruktur och bebyggelse så har den östra utredningskorridoren sammantagit varit mest lämpad att utreda vidare. Den sträckning som har presenterats inom utredningskorridoren önskar Svenska kraftnät nu få in yttranden på. Sträckningen kan alltså komma att justeras inom den föreslagna utredningskorridoren i kommande skede av projektet.

#41 Roger Ahlgren (Sjöbo kommun) föredrar sträckningen av kabel på östra sidan av väg 13 vid Sjöbo Åsum 15:10, det vill säga så som förslaget ser ut nu. Helst ser Roger att kabeln inte förläggs i området överhuvudtaget.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät noterar det inkomna yttrandet och har respekt för att de allra flesta skulle önska att den planerade elförbindelsen placerades någon annanstans än på den egna fastigheten. Med den information som har inhämtats inom projektet, och som Svenska kraftnät har beskrivit i samrådsunderlaget, om förekommande natur- och kulturvärden, om planer, infrastruktur och bebyggelse så har den östra utredningskorridoren sammantagit varit mest lämpad att utreda vidare.

#42 Rickard Fridh (Sjöbo kommun) upplyser om att de boende på fastigheten är nöjda med Svenska kraftnäts förslag som går på västra sidan av riksväg 13. På östra sidan av vägen finns mycket dräneringar, teleservicefiber samt en fartkamera.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning.

#48 Bo Mårtensson (Sjöbo kommun) föreslår ett möte mellan sig och Svenska kraftnät avseende förekommande markförlagda ledningar i den föreslagna sträckningen (dränering, fiber, jordvärme, vatten, avlopp och el).

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnäts kontaktperson har kontaktat och träffat Bo.

#52 Bengt Nilsson (Hörby kommun) inkommer med invändningar mot föreslagna sträckning eftersom fastigheten består av en anlagd trädgård samt en gräsmatta med installerad jordvärme. Bengt påpekar att det inte är möjligt att gräva där det finns jordvärme och att den anlagda trädgården innehåller ett flertal stora träd, många häckar och buskar och föreslår därför två alternativa sträckningar, vilka bifogas yttrandet.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning. Tomtmark undviks så långt som möjligt och Svenska kraftnät kommer att utreda alternativen som föreslås vidare.

#53 Dan-Ove Jönsson (Hörby kommun) önskar att ledningen förläggs vid norra kanten på fältet vid Åkarp 5:2, längs med stengärdet. Karta med beskrivning bifogas.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning. I det skede utredningarna nu befinner sig ser det ut som att man sannolikt kommer att kunna gå önskemålet till mötes.

#64 Claes Nilsson (Sjöbo kommun) hänvisar till tidigare information till projektet som inkom i december 2018 om att det finns bättre alternativ för sträckningen. Claes upprepar att han inte kommer att godkänna förundersökningar på rubricerade fastighet. Han bifogar också karta med alternativ sträckning.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och noterar den del av yttrandet som avser ej godkännande av förundersökningar. Den av Claes föreslagna sträckningen och motiv till denna kommer att beaktas vid beslut om slutlig sträckning. Under samrådet har mycket information inhämtats kring den föreslagna

sträckningen söder om Sjöbo tätort och sannolikt kommer sträckningen här att justeras och istället föreslås inom den deletapp som i samrådsunderlaget benämndes Ö2A.

#65 Karin Tingström (Hörby kommun) har betesmark längs väg 13 och anser att kabelförläggning skulle göra att betet och dränering i marken skulle bli förstörd. Det finns även elkablar, telenät, vatten, avloppsrör i både i trädgården och i beteshagarna. Karin befärrar att arbetet kommer att försvåra för kunder att ta sig in till hennes företag inom hovslageri som beräknas starta år 2020.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning. Om en förläggning över den aktuella fastigheten blir aktuell kommer såväl betsmöjligheter som tillfart till fastigheten att lösas temporärt och den skada och det intrång som projektet ger upphov till kommer att ersättas.

#66 Tony Hulthen (Sjöbo kommun) är helt emot projektet då området är vattensjukt och det finns flera brunnar och kablar i området. Tony använder själv marken ända ut till stora vägen och vill inte ha en kabel så nära tomten. En annan väg mycket längre från tomter och bebyggelse bör väljas.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning. Under samrådet har mycket information inhämtats kring den föreslagna sträckningen söder om Sjöbo tätort och sannolikt kommer sträckningen här att justeras och istället föreslås inom den deletapp som i samrådsunderlaget benämndes Ö2A.

#73 Eneborgs Byalag anser en dragning av elförbindelsen på östra sidan av väg 13, ur deras synvinkel, inte är önskvärd då det finns flera objekt som riskerar att påverkas. Objekten utgörs av en avloppsanläggning och jordvärmeanläggning som täcker hela ytan mellan boningshus och väg 13 samt en branddamm (underjordisk armerad betongkonstruktion) med en diameter på ca 5 meter. Djupet på dammen är okänt, så även skick den är i och hur mycket påverkan från tunga maskiner i sin närhet den klarar. En 10 kV kabel som matar byns transformator passerar området tillsammans med fiberförbindelse. Öster om byn finns en nyanlagd ridbana som skulle behöva läggas om i det fall elförbindelsen planeras där.

Den gemensamma uppfattningen hos byns invånare är att de inte vill ha kraftledningens dragning förbi Eneborg öster om väg 13, dels på grund av de här redovisade punkterna, dels på grund av en stor motvilja bland byns invånare att ha kraftledningen ”in på knuten” och vad det kan innebära för fastigheternas värdering, den begränsning det

innebär i hur man kan nyttja sin mark, etc. Byalaget föredrar att kabeln läggs på västra sidan av väg 13.

Som väghållare av Eneborgs byaväg vill även byalaget inför anläggning förbi byn upprätta ett avtal om ersättning för återställande av de skador som eventuellt tunga transporter kopplade till bygget kan åsamkar vägen.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning. Skulle den slutliga sträckningen påverka Eneborgs byaväg kommer avtal att upprättas som bland annat hanterar ersättning samt återställande av skador. Detta gäller även övriga fastigheter längs med sträckningen.

#74 Dennis och Lotta Forssell (Hörby kommun) är inte negativt inställda till projektet men konstaterar att sträckningen på deras fastighet korsar väg 13 från västra till östra sidan, för att sedan lite längre söderut korsa tillbaka till västra sidan. De antar att skälet till detta är ett kulturhistoriskt utredningsobjekt, UO9 i den genomförda Arkeologisk utredning, som förekommer väster om väg 13. De anser dock att dragning på östra sidan får stora konsekvenser på deras fastighet, och vill att en dragning på västra sidan utreds ytterligare.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och bekräftar att det är det aktuella utredningsobjektet som föranleder korsning från den västra till östra sidan av väg 13, och därefter tillbaka. Åtgärdsförslaget AU2 innebär en arkeologisk utredning, Steg 2, där sökschaktsgrävning utförs om objektet inte kan undvikas. Svenska kraftnät strävar efter att så få registrerade lämningar och utredningsobjekt som möjligt ska beröras av den slutliga sträckningen.

#76 Lars Lindberg (Hörby kommun) bedriver mjölkproduktion på sin fastighet och anser att ett ingrepp i fastigheten kommer att ge stor påverkan både på kort och lång sikt, då marken är gammal sjöbotten som är mycket mjuk och lätt blir vattensjuk.

Enligt Lars kommer bland annat halmupplag, lagringsplats för ensilage, samlingsfällor, vattenledningar till beten och utgård, vattenbrunn, stamväg till gården, två öppna diken och värmepumpsslingor att påverkas av sträckningen. Dessutom planerad nybyggnad längs med stamvägen, som täcker i princip hela bredden av tänkt kabeldragning.

Lars anser att en sträckning väster om väg 13 kommer att omöjliggöra både mjölk- och djurproduktion, då de inte kommer att ha djur ute om det ska grävas och exploateras.

Lars undrar också om Svenska kraftnät kan garantera att det efter en eventuell förläggning inte kommer att förekomma någon som helst strålning då speciellt kor är mycket känsliga för sådan.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning. Om en förläggning över den aktuella fastigheten blir aktuell kommer såväl betesmöjligheter som tillfart till fastigheten att lösas temporärt och den skada och det intrång som projektet ger upphov till kommer att ersättas. Vad avser planerad nybyggnad så är det viktigt att detaljkunskap inhämtas om dessa. Svenska kraftnät kommer därför att kontakta Lars.

Den planerade elförbindelsen kommer inte att ge upphov till någon strålning, vad som åsyftas här är sannolikt istället elektromagnetiska fält. En likströmsledning som är aktuell här kommer att ge upphov till ett statiskt magnetfält, att jämföra med jordens magnetfält, med en magnetfältsnivå som med stor marginal underskrida strålsäkerhetsmyndighetens referensvärden, se vidare i strålsäkerhetsmyndighetens yttrande, #78. Det finns inget vetenskapligt stöd för att denna något förhöjda nivå skulle innebära hälsorisker för människor.

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap har i en forskningsöversikt (Forskning om elöverkänslighet och andra effekter av elektromagnetiska fält, sjunde årsrapporten, 2009) tagit upp frågan om påverkan på boskap från kraftledningar. Forskningsrådet anger i rapporten att det inte går att konstatera utifrån forskning att kraftledningar skulle påverka kors fruktsamhet negativt. För likströmsledningar har man inte funnit någon påverkar på varken dräktighet, kalvande, tillväxt eller överlevnad.

#82 Ann-Marie och Johnny Rothenhäusler föredrar den västra utredningskorridoren tillsammans med där förekommande infrastruktur. Inom den östra utredningskorridoren finns mycket jordbruksmark som riskerar att påverkas. Ann-Marie och Johnny är oroliga för bisamhällen som är en del av deras försörjning samt en eventuell påverkan på hälsa på grund av befintlig luftledningsgata nära fastigheten.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och noterar ställningstagandet om den västra utredningskorridoren framför den östra. En likströmsledning, som är aktuell här, kommer att ge upphov till ett statiskt magnetfält, att jämföra med jordens magnetfält, med en magnetfältsnivå som med stor marginal underskrida strålsäkerhetsmyndighetens referensvärden, se vidare i strålsäkerhetsmyndighetens yttrande, #78. Det finns inget vetenskapligt stöd för att denna något förhöjda nivå skulle innebära hälsorisker för människor. Den planerade elförbindelsen

skiljer sig därmed från den luftledning med växelström som finns i närheten av fastigheten.

Om en förläggning inom den aktuella fastigheten blir aktuell så är det viktigt att kunskap om förekommande bisamhällen kommer Svenska kraftnät till handa. Svenska kraftnät kontaktar vid behov berörda fastighetsägare för att inhämta information om behov av särskild hänsyn.

#84 och #105 Mikael Thor (Sjöbo kommun) påpekar att han inte har skrivit på något godkännande om markundersökningar på sin tomt. Han har lagt ut stora pengar på markarbeten och planteringar på tomten och vill kunna nyttja sin tomt som han vill, utan restriktioner på vad som kan planteras. Han har även tänkt köpa en grannes tomt som också påverkas. Mikael förespråkar en sträckning väster om fastigheten. Svenska kraftnäts kontaktperson har varit på besök och ”sett med egna ögon” hur det ser ut och vilka problem och skada det kommer bli. Bifogat till yttrandet finns karta med fastigheten och alternativa sträckningar.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning. Tomtmark kommer i största möjliga mån att undvikas. Under samrådet har mycket information inhämtats kring den föreslagna sträckningen söder om Sjöbo tätort och sannolikt kommer sträckningen här att justeras och istället föreslås inom den deletapp som i samrådsunderlaget benämndes Ö2A.

#85 och #97 Magnus Stjernfelt och Ingrid Olofsson (Sjöbo kommun) undrar om alternativ kabeldragning är fullt utredd. Sjöbo Elnät har en kraftkabel från vindkraftverk i Assmåsa. De har under lång tid planterat träd längs väg 13 i syfte att skymma och dämpa ljud från vägen, och som de nu befarar kommer att behöva tas bort vilket de bedömer gör det omöjligt att bo kvar. De är också övertygade om att fastigheten får ett betydligt lägre värde om träden längs väg 13 skulle tas bort.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning. Tomtmark kommer i största möjliga mån att undvikas. Under samrådet har mycket information inhämtats kring den föreslagna sträckningen söder om Sjöbo tätort och sannolikt kommer sträckningen här att justeras och istället föreslås inom den deletapp som i samrådsunderlaget benämndes Ö2A. Vad avser eventuell värdeminskning hänvisas till avsnitt 3.2.

#87 Bo Bengtsson (Hörby kommun) via lantmätare Maria Nilsson, Företagsstudion (fullmakt för undertecknad finns i ärendet och är sedan tidigare inlämnad till Svk). Bo uppger om att förhandling pågår avseende förvärv av ett område för att möjliggöra byggnation av det nya ställverket som planeras för Hansa PowerBridge.

I det område där kabeln planerats har Bo sin jordvärme till bostaden och gården samt uppvärmning till ännu en bostad där Bos svärfar bor på fastigheten Hörby Lyby 35:3. Jordvärmeslingorna ligger diagonalt över fältet. På fältet ligger även en vattentäkt och en brunn till gården. Dessa är svåra att flytta och om ledningen läggs i den tänkta sträckningen måste alla jordvärmeslingor läggas om. Det finns även en telekabel som går till bostaden som är förlagd i området.

Bilagat till yttrandet finns ritning för placering av jordvärmeslingor, vattentäkt, brunn och telekabel. Fastighetsägarens yrkande/önskan är att likströmskabeln för Hansa PowerBridge läggs några meter längre in på fastigheten Hörby Lyby 35:1 för att på så sätt undvika de anläggningar som finns nedgrävda. Det kommer att vara kostsamt att lägga likströmskabeln genom de anläggningar som finns idag och avbrott i värme, vatten etc. måste hållas till ett absolut minimum då det är pågående lantbruksverksamhet på fastigheten. Fastighetsägaren förutsätter att Svenska kraftnät tar fullt ansvar för det arbete och eventuella skador som kan ske vid jordvärmeledningarna samt att det tas prov i brunnen och vattentäkten innan arbeten påbörjar för att säkerställa att vattentäkten och brunnen inte påverkas av arbetena. Om skador sker ska dessa ersättas med likvärdiga eller bättre alternativ.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning och förläggningsskildring. Skador på förekommande installationer undviks i den mån det är möjligt i projektet. Möjligen kan den här aktuella anläggningen passeras med styrd borring eller en justering av sträckningen, undersökningar härom pågår. Inför kommande detaljprojektering kommer befintliga brunnar och vattentäkter att inventeras. Kontrollprogram kommer vid behov att upprättas inför anläggningsfasen för att övervaka eventuell påverkan på förekommande vattenförsörjning och grundvattensituation.

#92 Uno Svensson (Hörby kommun) påpekar att under byggnationen av Sydvästlänken, som sammanföll med uppförande av likriktarstation Hurva, var trafiksituationen genom Lyby intensiv. Det var tung trafik till och från båda arbetsplatserna under en längre tid vilket inte var acceptabelt. Påverkan på genomfartstrafiken såväl som för fastigheter utmed väg 1119 var mycket stor.

Uno menar att Svenska kraftnät vid byggnationen av Hansa PowerBridge såväl som den planerade utbyggnaden av likriktarstation Hurva ska beakta på vilket sätt trafiken ska hanteras. Antingen får alternativa vägar utnyttjas och/eller åtgärda trafikförhållandena genom Lyby by. På väg 1119 genom Lyby by är det en smal genomfart med skymd sikt och avsaknad av gång och cykelbanor, varför situationen för oskyddade trafikanter är mycket farlig.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att undersöka på vilket sätt de nu aktuella projekten på ett bättre sätt kan lösa trafiksituationen.

#93 Johannes Lembke (Ystad kommun) anser att kabelsträckning bör hålla sig till redan befintlig infrastruktur som i utredningskorridor väst (V), där den till största del följer redan befintliga ledningsgator, områden som redan är uteslutna framtida utveckling. Fastighetsägaren menar att denna utredningskorridor har tagits bort på mycket vaga grunder; på samma sätt som Lunds kommun tycker att elförbindelsen påverkar deras framtida utveckling negativt påverkar den även Ystads och Sjöbos utveckling.

Av de tre deletapperna Ö4A, Ö4B och Ö4C anser fastighetsägaren att deletapp Ö4C är det bästa alternativet då denna har minst påverkan ekonomiskt, miljömässigt och känslomässigt för honom som berörd ägare. Deletapp Ö4A och Ö4B påverkar utveckling och bebyggelse av hans fastighet, grannfastigheter och Ystads kommun negativt och förhindrar den naturliga expansionen i Ystad då den tudelar fastigheter till skillnad från Ö4C som följer befintlig infrastruktur där bebyggelse aldrig kan ske.

Fastighetsägaren anser att deletapp Ö4C ska återföras till utredningen då borttagandet bygger på flera felaktiga antaganden. Följande skäl anges:

- > Sträckningsförslaget Ö4C följer befintlig infrastruktur och är därför att föredra.
- > Sträckningsförslag Ö4A respektive Ö4B går över högklassig jordbruksmark klass 9 (LstM Jord och skogsklassificering Skåne) och inte klass 8 som felaktigt påstås i förutsättningar för naturresurshushållning. Förslag Ö4C tar betydligt mindre odlingsmark i anspråk och är att föredra ur naturresurshushållnings skäl.
- > Sträckningsförslagen Ö4A och Ö4B avviker från plan att följa befintlig infrastruktur då man lämnar att följa v13. Förslag Ö4C följer befintlig infrastruktur och är därför att föredra.
- > Ö4b utredningskorridors placering är direkt olämplig och behöver utredas.

- > Ö4b inskränker kraftigt på Källesjö gårds möjligheter till utveckling både när det gäller utbyggnad av miljövänlig energiproduktion (levererar bioenergi till Ystad Energi AB) samt övrig effektivisering. Förslag Ö4C har betydligt mindre påverkan på dessa möjligheter och är därför att föredra.
- > Ö4b innefattar betydande arkeologi (Kulturmiljöinventering 7.10 Kartuppslag). Förslag Ö4C följer befintlig infrastruktur och medför betydligt lägre kostnader och kortare tid för arkeologiska undersökningar och är därför att föredra.
- > På lång sikt är det olämpligt att förlägga kabeln så nära Ystad tätort, gäller Ö4a, Ö4b och Ö4c.
- > Det har inte framförts klara belägg för att Ö4C medför högre kostnader än alternativ Ö4A och Ö4B, därför finns ingen grund att av ekonomiska skäl ta bort alternativ Ö4C.
- > Ö4c är den minst olämpliga då den får minst påverkan på värdefull jordbruksmark och framtida expansion utav Ystad tätort då man ändå inte kan exploatera så nära ringleden. Samhällsansvar bör ligga på samhällsägda mark i möjligaste mån.
- > Då Ystads kommun förordar att kabeln förläggs väster om ringleden i etapp Ö5 där det planeras grönstruktur så sammanfaller det väl att utnyttja även Dag Hammarskjölds park (Ö4C) som redan idag är grönstruktur.
- > Finner det starkt oetiskt att Ystad kommun förordar förläggning utav kabeln på privatägd mark när man har samhällsägda mark att erbjuda.
- > I korridor Ö5 skall det även tas hänsyn till befintlig bevattningsstamledning samt att det utreds om det påverkar vattentillflödet till bevattningsdammen.
- > Har gått igenom Svenska Kraftnäts motivering till borttagandet utav Ö4c, finner att utredningen inte är djupgående och borde därför åter tas upp för utredning

På lång sikt är det olämpligt att förlägga kabeln så nära Ystad tätort, såväl inom del-etapp Ö4A, Ö4B som Ö4C. Ö4B utredningskorridors placering är direkt olämplig och behöver utredas ytterligare. Eftersom Ystads kommun förordar att kabeln förläggs väster om ringleden i etapp Ö5 där det planeras grönstruktur så sammanfaller det väl att utnyttja även Dag Hammarskjölds park (Ö4C) som redan idag är grönstruktur.

Fastighetsägaren har gått igenom Svenska kraftnäts motivering till borttagandet av Ö4C och finner att utredningen inte är djupgående och därför borde tas upp för ytterligare utredning.

Svenska kraftnät valde att utesluta alternativ Ö4C från vidare utredningar mot bakgrunden: ”Deletappen gränsar direkt till pågående detaljplaneutredningen ”Södra Hedeskoga” väster om väg 13 vilket ger mindre möjligheter att hitta en optimal rutt, deletappen berör även gällande detaljplaner vilket undviks av de två övriga deletapperna”.

Enligt ovan har Svenska kraftnät valt att utesluta alternativ Ö4C för att det gränsar till Södra Hedeskoga som på sikt ska bebyggas. Det har inte utretts om det finns en optimal rutt längs väg 13 och ringleden utan att påverka varken gränsande mark rörande Södra Hedeskoga eller andra gällande detaljplaner. Har Svenska kraftnät varit i kontakt med Ystads kommun rörande den pågående detaljplaneutredningen eller andra gällande detaljplaner för området där Ystad kommun i någon form påtalat alternativ Ö4C för att vara olämpligt? Beslutet att utesluta alternativ Ö4C är därför enligt min uppfattning och ovan framförda skäl felaktigt.

”Samtliga deletapper berör Ystad kommuns översiktsplan (Staden Ystad 2030, Fördjupning av översiktsplanen för Ystad kommun). Deletappen Ö4C berör dock, jämfört med övriga deletapper, större ytor av översiktsplanen vilket i ett längre perspektiv försämrar både för Svenska kraftnät och kommunen att effektivt tillvarata sina intressen”.

Fastighetsägaren replikerar att alternativ Ö4A och Ö4B försämrar både i ett kortare och längre perspektiv att effektivt tillvarata hans intressen. Påverkan är negativ ekonomiskt, miljömässigt och känslomässigt. Att hänvisa till ytan av översiktsplanen faller på sin egen orimlighet då antagandet är att förläggning av kabeln ska ske längs väg 13 och ringleden och inte över hela översiktsplanen. Även för Ystads kommun att effektivt tillvarata sina intressen på längre sikt bör försämringen vara större för alternativ Ö4A och Ö4B. Har Ystads kommun påtalat att alternativ Ö4C innebär en större försämring än alternativ Ö4A och Ö4B? Samhällsansvar bör i första hand belasta samhällsägda mark och allas intressen skall tillvaratas.

”I valet mellan deletapper förordas ur ett arkeologiskt perspektiv Ö4A eller Ö4B eftersom de berör färre FMIS-objekt (Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem). Deletapp Ö4C berör flest FMIS-objekt och är ur arkeologisk syn en plats med betydligt större risk för dolda fornlämningar under mark. Särskilt lämningar kopplade till Lilla Tvärens bytomt bedöms som svåra att kartlägga, där indikationer i såväl Fornreg som skriftliga källor tyder på en betydligt större rumslig omfattning. Vidare berörs begravningsplatsen i anslutning till Lilla Tvärens kapell. Såväl by- och gårdstomter som gravar anses vara komplexa och känsliga fornlämningar”.

Antagandet ovan brister på flera punkter. Antalet FMIS-objekt på Ö4B är större än Ö4C och man har inte tagit hänsyn till Kulturmiljöinventeringen som Svenska kraftnät har beställt. Att rangordna alternativ beroende på antal FMIS-objekt tar inte hänsyn till värdet av respektive FMIS-objekt. Längs väg 13 och ringleden har tidigare gjorts arkeologiska undersökningar och man har kunnat lägga ledningar utan problem i synnerhet kring Lilla Tvärens bytomt.

”Delarna söder om ringleden utgörs i stort sett av villakvarter, norr om ringleden finns befintlig grönstruktur innan villakvarteren åter tar vid. Detta utgör en trång passage”.

Fastighetsägaren påpekar att tekniskt sett går detta att lösa genom styrd borring eller andra metoder.

”Deletappen medför, jämfört med övriga deletapper, på grund av närheten till Ystad tätort större risk för konflikt med befintlig bebyggelse och infrastruktur, som exempelvis Ystad Energis högspänningskablar (50 kV)”.

Fastighetsägaren håller med om att det kan vara ett problem men att det går att lösa. Behöver utredas mer.

”I ringleden och i dess närhet finns ett stort antal olika typer av ledningar nedgrävda vilka kräver en omfattande hantering. Detta begränsas inte bara till byggnationsfasen utan lika mycket till då staden växer och ändras eller när ledningsägare bygger om sina ledningar. Antalet ledningar i de andra två deletapperna beräknas vara färre och därmed kräva mindre hantering”.

Fastighetsägaren anser att argument är konstigt då Ö4A, Ö4B och Ö4C ansluter till ringleden. Största delen av Ö4C är redan exploaterat, fastighetsägaren har därmed svårt att se att ledningar i området skall byggas om mer än när dom skall förnyas.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för det inkomna yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning. Svenska kraftnät har respekt för att de allra flesta skulle önska att den planerade elförbindelsen placerades någon annanstans än på den egna fastigheten.

Efter att den första etappen av samrådet för Hansa PowerBridge hade avslutats vägdes alla aspekter med de då två utredningskorridorerna mot varandra. Den samlade bedömningen var att fortsatta utredningar skulle göras inom den östra utredningskorridoren, såväl utifrån boendemiljö och bebyggelse, naturmiljö, kulturmiljö samt rekreat-

ion och friluftsliv. Vad gäller naturresurshållning så skulle den västra utredningskorridoren vara att föredra framför den östra, dock inte med stor marginal. Ur landskapsbildshänseende fanns inget alternativ att föredra framför något annat. Även förläggningstekniskt och ekonomiskt var den östra utredningskorridoren att föredra.

Avseende synpunkter som berör bortvalet av deletapp Ö4C hänvisas till avsnitt 3.1.

Den källa Svenska kraftnät hänvisar till avseende klassning av jordbruksmark kommer från Jordbruksverket, referensen anges i Samrådsunderlaget. Här framgår att jordbruksmarken har hög avkastning, klass 8 på en tiogradig skala. Den referens som fastighetsägaren anger kommer att kontrolleras och om den anses mer relevant kommer denna att användas för kommande miljökonsekvensbeskrivning. Oavsett klass kommer jordbruk även fortsättningsvis att kunna bedrivas över den planerade elförbindelsen. Skadeförebyggande åtgärder vidtas för att minimera markpackning och eventuellt skördebortfall ersätts, för mer information om ersättning se avsnitt 3.2.

Det är korrekt att elförbindelsen medför viss begränsning för annan markanvändning än jordbruk. En trädfri gata om ca 8 meter ska bibehållas över elförbindelsen och restriktioner för tillkommande bebyggelse införs inom ett avstånd av 10 meter från kablarna.

De specialister inom arkeologi och kulturmiljö som har anlåtats för projektet har gjort en bedömning att risken för under mark dolda fornlämningar kan antas vara omfattande och komplex inom deletapp Ö4C, vilket vidare utvecklas i avsnitt 3.1. Vidare har det bedömts finnas bättre möjlighet att inom deletapp Ö4B genom sträckningsjusteringar undvika förekommande fornminnen och identifierade utredningsobjekt än i Ö4C där begränsningar i form av vägar och annan infrastruktur kan förhindra detta.

Vad avser Ystads kommuns inställning i frågan så tolkar Svenska kraftnät kommunens yttrande, #74, som att kommunen i likhet med Svenska kraftnät anser att deletappen Ö4C innebär stor risk för konflikter med bebyggelse och infrastruktur. Utifrån den tillagda information som Svenska kraftnät redovisat under samrådet tiden bedömer även kommunen att det är lämpligt och rimligt att alternativ Ö4C väljs bort. Vad avser befintliga detaljplaner så har Svenska kraftnäts utredningar visat att Ö4C inte har varit framkomligt utan att beröra gällande detaljplaner.

Ett separat samrådsmöte hölls den 5 februari där den aktuella fastighetsägaren, representanter för Ystads kommun samt grannfastighetsägare Fredrik Ahlström deltog.

#94 Eva och Johan Lemte (Sjöbo kommun) tycker att det är bra att kabeln föreslås gå väster om väg 13 förbi deras fastighet. De motsätter sig starkt en sträckning på den östra delen av fastigheten och är därför nöjda i det avseendet. Samtidigt önskar de betona vikten av att i möjligaste mån undvika åverkan på stengården och träd.

För Bjärsjölagård 1:128 är det extremt viktigt att kabeln dras utan att trädgångar och fornlämningar påverkas. I den arkeologiska utredningen nämns gårdstomten UO1, men strax sydväst om denna finns ett område med sten som på äldre kartor är markerat med R och som inte verkar ha noterats i utredningen. Även detta område bör sparas och kabelns återanslutning till väg 13 bör ske längre söderut än förslaget anger, på åkermarken eller närmre gränsen till denna.

Fastighetsägarna instämmer i naturvärdesinventeringen utan tillägg.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och bekräftar att åverkan på stengården och träd undviks i möjligaste mån. Somliga stengården korsas med styrd borrning och andra kan komma att behöva grävas igenom. I dessa fall ansöks om dispens från biotopskyddet hos länsstyrelsen. Stengårderna återställs därefter till ursprungligt skick. På fastigheten Bjärsjölagård 1:128 har anpassning till såväl arkeologiska utredningsobjekt som naturvärden gjorts. En viss påverkan på ett bryn kan dock komma att ske på grund av förekommande arkeologiska utredningsobjekt. Påverkan kommer att beskrivas ytterligare i kommande miljökonsekvensbeskrivning. Föreslagen sträckningsjustering kommer att ses över och beaktas vid val av slutlig sträckning.

#98 Thomas Lindblad (Sjöbo kommun) önskar att kabeln förläggs öster om väg 13 istället för väster om. Fastighetsägarens bostadshus ligger längs väg 13 vid korsningen med vägen Tågra-Sövdeborg. Föreslagen sträckning löper mellan hus och väg 13. Att förlägga ledningen öster om väg 13 skulle minimera påverkan vid huset, eliminera påverkan vid infarten till huset och grusvägen till grannhuset och eliminera risk för störning i elnätet (nedgrävd kabel). Östra sidan av vägen saknar bebyggelse. Om förläggning sker på den västra sidan önskar Thomas få en garanti för att arbetet med nedläggning av kabeln överhuvudtaget inte påverkar huset, tomt eller infart till huset.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning.

Svenska kraftnäts bedömning är att bostadshuset inte påverkas av nedläggningen av kabeln. Om vägar eller infarter påverkas återställs de till ursprungligt skick, i det aktuella fallet kommer sannolikt vägen att korsas med schaktfri metod. För övriga frågor kopplade till ersättning och värdering hänvisas till avsnitt 3.2.

#99 Veronica Witlock, Andreas Diblå, Stefan Karlsson, Britta Steiner och Lars Eggert (Hörby kommun) önskar understryka vikten av fortlöpande information inför kommande byggnationer, att fastighetsägarna vid försening fortlöpande informeras om vad som gäller och att det tas i beaktning hur de boende påverkas på flera olika vis. Särskilt med tanke på hur illa det gått med igångsättningen av omriktarstationen för Sydvästlänken, "Hurva station". Vidare anser fastighetsägarna att det är stora problem vid värderingar av fastigheterna på grund av att de faktiskt inte kan svara på, hur de fullt ut påverkas av stationen än, eftersom den ännu inte är i drift.

Trädplantering och liknande planering bör ske på ett fackmannamässigt sätt och verkligen följas upp och ersättas vid behov. Om möjligt bör detta göras om vid nuvarande omriktarstationen vid "Hurva station" då planteringen misslyckats. Yttre belysning /arbetsbelysning ska användas på ett godtagbart vis. Alltså inte bländande för omgivningen. Fläktar, övrigt buller, vibrationer samt strålning ska kontinuerligt kontrolleras även efter full driftsättning. Trafiken under byggnation ska ske på ett säkert och miljömässigt sätt och återställning av vägar och omgivning ska göras efter avslutat arbete.

Fastighetsägarna önskar även klara besked angående terrorbrott eller riktad förstörelse vid stationen då den är av nationellt/internationellt intresse. Samma gäller vid brand och eller explosioner.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät kommer fortlöpande att informera om projektets framdrift via hemsidan (www.svk.se/hansapowerbridge). Formellt ingår inte den planerade omriktarstationen i föreliggande samråd eftersom stationer i elnätet inte är koncessionspliktiga. De synpunkter som framförts avseende stationen, såväl avseende trädplantering, belysning, trafik, buller och vibrationer, strålning som terrorhot etc. bör därför åter tillsändas Hörby kommun i planärendet så snart samrådet för detta har påbörjats. Svenska kraftnät har dock noterat synpunkterna och kommer att ta dem till sig.

Svenska kraftnät kommer att återställa vägar som påverkats till ursprungligt skick. För frågor kopplade till ersättning och värdering hänvisas till avsnitt 3.2.

Svenska kraftnät kan inte i detalj kommentera vilken hotbild som finns mot verkets anläggningar. Med det sagt kan vi ändå konstatera att våra anläggningar är av stor vikt

för samhället och kan ses som potentiella mål. Vår bedömning är att sannolikheten för fysiska angrepp mot våra stationer är låg. Men eftersom sådana händelser aldrig helt kan uteslutas har vi alltid ett fysiskt skydd kring våra stationer, som syftar till att förebygga och försvåra angrepp.

#100 Fredrik Ahlström (Ystad kommun) påpekar att Hansa PowerBridge är ett nationellt initiativ med en tydlig nytta för alla samhällsmedborgare. Därav skall den planerade förläggningen av elförbindelsen så långt det går förläggas på gemensamt ägd mark och så nära befintlig infrastruktur som möjligt, det vill säga inte belasta privata markägare. Givet detta finns bara ett alternativ för dragningen förbi Ystad tätort, utredningsförslag Ö4C. Inställningen att kabeln skall följa infrastruktur motsvarande väg 13, ringled mm delas av den politiska majoriteten enligt kommunstyrelsens yttrande efter kommunstyrelsens möte 2019-02-27. Den negativa ekonomiska konsekvensen och således inskränkningen på den grundläggande äganderätten av att förlägga kabeln enligt Ö4A och Ö4B på två privata markägare är inte rimlig. Detta särskilt när det finns ett valbart (Ö4C) alternativ som undviker detta. Fastighetsägarna önskar därför att denna utredningskorridor öppnas på nytt med följande skäl:

- > Att sträckningen valts bort är alldeles för godtyckligt och rättsosäkert. Fastighetsägarna vill se exakt var sträckningen ej går att genomföra med tydlig källhänvisning, geografisk referens, argumentation mm. Glöm inte att Svenska kraftnät på mötet den 5/2-19 tydligt förklarade för samtliga närvarande att ”Ekonomi i projektet absolut ej styr val av sträckning”. Majoriteten av sträckningen utmed Ystad kommer att ske i område av allmän karaktär utan att påverka framtida jordbruk och exploateringsplaner. Denna mark skall användas så långt det går för att hålla med samhällets resurser på bästa sätt.
- > Deletappen gränsar inte alls till planerad detaljplan. Detta är på andra sidan av vägen (väster, sträckningen är på öster sida). Att den sedan i sträckningen berör andra detaljplaner är ingen anledning att välja bort. Det är innehållet i detaljplanens områdesbestämmelser som skall styra och inget annat. I grönområdet norr om Ystad (Dag Hammarskiöldspark mm) står det (i Detaljplan för del av Hedeskoga 21:1 m.fl.) att allmän platsmark, NATUR avses ett område som i en detaljplan är avsett för ett gemensamt behov, mao ingen inskränkning görs på kommunens framtida exploatering då denna ej avses utföras inom området.
- > I valet av sträckning ur ett arkeologiskt perspektiv är även här antagandet godtyckligt och rättsosäkert eftersom det inte finns ett tydligt underlag till att Ö4C innehåller fler FMIS-objekt. Antagandet ovan brister på flera punkter. Antalet

FMIS-objekt på Ö4B är större än Ö4C och man har inte tagit hänsyn till Kulturmiljöinventeringen som Svenska kraftnät har beställt. Att rangordna alternativ beroende på antal FMIS-objekt tar inte hänsyn till värdet av respektive FMIS-objekt. Längs väg 13 och ringleden har tidigare gjorts arkeologiska undersökningar och man har kunnat lägga ledningar utan problem i synnerhet kring Lilla Tvärens bytomt med hänvisning till t.ex. Ystad Energis nyligen dragna fjärrvärmenät.

- > Gällande trång passage vid Källesjö by. Även här ett godtyckligt, ej underbyggt och rättsosäkert svar som ej tar höjd för moderna principer för kabeldragning med t.ex. styrd borrning. Återigen, enligt Svenska kraftnät är inte ekonomin den styrande faktorn.
- > Gällande konflikt med bebyggelse och annan infrastruktur: Återigen, ej underbyggt och styrkt i sak, utan godtyckligt.

Deletapp Ö4B

Deletapp Ö4B påverkar utveckling och överlevnad av fastighetsägarens lantbruksföretag samt underminerar möjligheten av att tillföra bebyggelse på undertecknads fastigheter, likaså på grannfastigheter och Ystads kommun negativt och förhindrar den naturliga expansionen i Ystad då den delar fastigheter till skillnad från Ö4C som följer befintlig infrastruktur där bebyggelse aldrig kan ske. Detta innebär konkret för fastighetsägaren:

- > Generellt kommer en betydande värdeminskning ske på hela fastigheten eftersom jordbruksklassen är hög och framtida möjligheter för exploatering begränsas kraftigt. Den ersättningsmodell som är framtagen med LRF-Konsult kompenserar inte för samhällsnära och exploateringsbar mark.
- > Planerad täckdikning (i plan 2020-2022) på fastigheterna Bergsjöholm 1:1, Hedeskoga 5:1 och Hedeskoga 8:1 kommer att gravt fördyras och i princip ej kunna genomföras.
- > Deletapp Ö4B skadar en planerad utbyggnad av bevattning på fastigheten Bergsjöholm 1:1 (ca 45 ha väster mot Källesjö by) och kommer att betyda begränsningar i utveckling av grönsaks- och bärödling vilket får stora ekonomiska konsekvenser i utveckling av lantbruksföretaget.

Deletapp Ö4B:s konkreta påverkan mot befintlig och planerad infrastruktur:

- > Framtida framdragning av el/vatten/avlopp och fjärrvärme till pågående detaljplan inom fastigheten Hedeskoga 5:1, planerat 2020.

- > Korsat befintlig fiberledning som följer allén från Hedeskoga till Bergsjöholm genom Hedeskoga 5:1
- > Korsar befintligt avlopp dragit från Bergsjöholm genom Hedeskoga 5:1 för anslutning till kommunalt VA.

Deletapp Ö4A

Deletapp Ö4A innebär att elförbindelsen skall gå rakt igenom hela Bergsjöholm samt passera igenom Riksintresse Bjärsjöholm – Marsvinsholmsområdet N79. Yttrandet ger en rad exempel, alla var för sig fog för att denna deletapp inte ska vara aktuell. Denna uppfattning delas av Ystad kommun enligt deras yttrande i detta ärende.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för det inkomna yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning. Svenska kraftnät har respekt för att de allra flesta skulle önska att den planerade elförbindelsen placerades någon annanstans än på den egna fastigheten.

Avseende synpunkter som berör bortvalet av deletapp Ö4C hänvisas till avsnitt 3.1. Liksom framgår här finns inget enskilt motiv som har lett fram till beslutet att ta bort deletapp Ö4C från fortsatta samråd och utredningar, utan det är en sammanvägning av dem alla som fällt avgörandet. Kommunens bedömning i frågan, och den samsyn som detta medför, har också påverkat Svenska kraftnäts beslut.

Jordbruk kommer även fortsättningsvis att kunna bedrivas över den planerade elförbindelsen. Skadeförebyggande åtgärder vidtas för att minimera markpackning och eventuellt skördebortfall ersätts. Det är korrekt att elförbindelsen medför viss begränsning för annan markanvändning än jordbruk. En trädfri gata om ca 8 meter ska bibehållas över elförbindelsen och restriktioner för tillkommande bebyggelse införs inom ett avstånd av 10 meter från kablarna.

En kraftledning kan vara förenlig med befintliga detaljplaner, däremot är normalt en aggregering av detaljplaner ett tecken på att ett område nu och i framtiden är intressant för exploatering av olika slag. Risk för konflikt är därför större i sådana områden och är normalt något Svenska kraftnät önskar undvika. Ystads kommun har för Hansa PowerBridge gjort en liknande bedömning vilket framgår i avsnitt 3.1 och i kommunens yttrande, #72.

De specialister inom arkeologi och kulturmiljö som har anlåtats för projektet har gjort en bedömning att risken för under mark dolda fornlämningar kan antas vara omfattande och komplex inom deletapp Ö4C, vilket vidare utvecklas i avsnitt 3.1. Det har

också bedömts finnas bättre möjlighet att inom deletapp Ö4B genom sträckningsjusteringar undvika förekommande fornminnen och identifierade utredningsobjekt än i Ö4C där begränsningar i form av vägar och annan infrastruktur kan förhindra detta.

Frågor gällande ersättning besvaras i ett generellt svar i avsnitt 3.2. De specifika frågorna avseende täckdikning diskuteras, om den föreslagna sträckningen blir aktuell, mellan fastighetsägaren och Svenska kraftnät. Skada på bevattningsanläggning eller fördyrad korsning kommer utredas och ersättas. Generellt ser Svenska kraftnät inte att det blir en värdeminskning om det inte finns kommunala utfästelser om förändrad markanvändning.

Korsningar mellan markkablarna för Hansa PowerBridge och befintliga nedgrävda optofiber, VA-ledningar, elledningar mm förutspås på flera platser utmed hela markkabelsträckningen mellan Hurva station och stranden vid Ystad, dessa korsningar utgör normalt inget problem som gör att kabelsträckningen av den anledningen på en längre sträcka måste flyttas. Korsningar av alléer planeras väl och utförs oftast med en schaktfri metod.

Vad avser Ystads kommuns inställning i frågan så tolkar Svenska kraftnät kommunens yttrande som att kommunen i likhet med Svenska kraftnät anser att deletappen Ö4C innebär stor risk för konflikter med bebyggelse och infrastruktur. Utifrån den tillagda information som Svenska kraftnät redovisat under samrådtiden bedömer även kommunen att det är lämpligt och rimligt att alternativ Ö4C väljs bort.

Svenska kraftnät delar fastighetsägarens och kommunens uppfattning om svårigheterna med en förläggning inom deletapp Ö4A och har avfört denna från fortsatta utredningar.

Ett separat samrådsmöte hölls den 5 februari där den aktuella fastighetsägaren, representanter för Ystads kommun samt grannfastighetsägare Johannes Lembke deltog.

#104 Christer Nilsson och Inger Persson (Hörby kommun) påpekar att förläggningen över fastighet Östraby 11:10 och 10:6 bör göras utan att korsa riksväg 13 två gånger. På en sträcka av ca 300 m föreslår Svk att byta sida av vägen p.g.a. kulturhistoriska lämningar och en äldre våtmark. Fastighetsägarna finner argumentet bristfälligt. Fyndplatsen för Östraby 28:1 borde vara någorlunda korrekt angiven men Östraby 34:1 (flintdolk) har inte hittats vid gården utan på fältet mellan gården och nuvarande riksväg 13. Det finns inget som talar för att riksväg 13, då den byggdes, skulle ha förlagts öster om en arkeologiskt intressant plats, utan snarare att den passerar igenom. En förläggning på östra sidan om vägen kommer inte att minska risken för arkeologisk

påverkan. Närmare arkeologiska undersökningar skulle eventuellt vara motiverade på vilken sida av vägen man än väljer att gå.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tackar för det inkomna yttrandet och kommer att beakta den ingivna informationen vid beslut om slutlig sträckning. Efter resultatet av den genomförda kulturmiljöutredningen har föreslagen sträckning på den aktuella sträckan förlagts öster om väg 13. Förslaget utgår ifrån att ett arkeologiskt utredningsobjekt definierats väster om väg 13 (beteckning UO6).

Utredningsobjektet har avgränsats utifrån en sammanvägning av uppgifter i FMIS/Fornreg, historiska kartor, moderna kartor, topografi och bedömning vid platsbesök. Utredningsobjektet beskrivs i samrådsunderlaget som ett offerplatsläge, cirka 260 x 55 m i markant sänka, markerna bevuxna med stubb och tangerar kanten av äldre våtmark. Enligt Skånska Rekognosceringskartan och 1808 års konceptkarta för enskiftet betecknas området som sankmark, kallad "Nyårs kjärr". Cirka 70 m väster om objektet finns den registrerade fyndplatsen för en stenyx (Östraby 28:1).

Ett utredningsobjekt utgör ett område som utifrån topografi och läge och eventuella observationer i markytan bedöms kunna innehålla fornlämningar som inte är synliga ovan mark. Fornlämningar är skyddade i enlighet med bestämmelser i Kulturmiljölagen (KML 1988:959) och får inte skadas. Den som på något sätt vill ändra en fornlämning måste ha länsstyrelsens tillstånd.

Svenska kraftnät strävar efter att så få registrerade lämningar och utredningsobjekt som möjligt ska beröras av den slutliga sträckningen. Sträckningsförslaget öster om väg 13 är ett led i strävan att undvika arkeologiskt känsliga miljöer.

3 Svenska kraftnäts kommentarer till ofta förekommande frågor och synpunkter

3.1 Motiv till varför deletapp Ö4C valts bort

Under den första etappen av samrådet, som avsåg flera utredningskorridorer, för Hansa PowerBridge redovisade Svenska kraftnät tre deletapper vid Ystad tätort: Ö4A, Ö4B och Ö4C. Under sommaren och hösten 2018 genomfördes inventeringar med avseende på natur och kultur i samtliga tre deletapper inom de inventeringsområden

som hade identifierats. Som ett resultat av dessa och efter beaktande av teknisk byggharhet, valdes deletapp Ö4C bort från vidare samråd med följande motivering.

- Deletapp Ö4C gränsar direkt till Ystad kommuns pågående detaljplaneutredning ”Södra Hedeskoga” väster om väg 13 vilket ger mindre möjligheter att hitta en optimal rutt, den berör även gällande detaljplaner vilket undviks av deletapperna Ö4A och Ö4B.
- Samtliga deletapper berör Ystad kommuns översiktsplan (Staden Ystad 2030, Fördjupning av översiktsplanen för Ystad kommun). Deletapp Ö4C berör dock, jämfört med Ö4A och Ö4B, större ytor av översiktsplanen vilket i ett längre perspektiv försämrar både för Svenska kraftnät och kommunen att effektivt tillvarata sina intressen.
- Ur ett arkeologiskt perspektiv förordas Ö4A eller Ö4B eftersom de berör färre FMIS-objekt (Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem). Deletapp Ö4C berör flest FMIS-objekt och är ur arkeologisk syn en plats med betydligt större risk för dolda fornlämningar under mark. Särskilt fornlämningar kopplade till Lilla Tvärens bytomt bedöms som svåra att kartlägga, där indikationer i såväl Riksantikvarieämbetets digitala fornminnesregister, Fornreg, som skriftliga källor tyder på en betydligt större rumslig omfattning än det registrerade men endast preliminärt avgränsade objektet. Vidare berörs begravningsplatsen i anslutning till Lilla Tvärens kapell. Såväl by- och gårdstomter som gravar anses vara komplexa och känsliga fornlämningar.

Gravar är känsliga objekt eftersom det rör sig om kvarlevor av människor. Det är flera frågor som spelar in: bevaringsförhållanden med sköra skelettrest, komplicerade ritualer som speglas i gravens komposition och som är essentiella att undersöka och dokumentera, men också frågor om vördnad. Bytomter är komplexa objekt, eftersom de generellt omfattar väldigt mycket lämningar inom relativt liten ytan. Eftersom människor bott på samma plätt ofta under flera hundra år, har spår efter bebyggelse och livsvillkor så att säja staplats på hög, och samband, tidsskikt och händelseförlopp blir svårare att reda ut och förstå (Söderberg, B. m fl. 2013)¹.

---

¹ Söderberg, B. m fl. 2013, Simrishamnbanan. Sträckan Malmö – Tomelilla. Skåne, Lund, Sjöbo och Tomelilla kommuner. Arkeologisk fördjupning 2013. Riksantikvarieämbetet, UV Rapport 2013:105.

- I deletapp Ö4C utgörs ytorna söder om Dag Hammarskjölds väg i stort sett av villakvarter, norr om samma väg finns befintlig grönstruktur innan villakvarteren åter tar vid. Detta utgör en trång och svår passage.
- Deletapp Ö4C medför, jämfört med Ö4A och Ö4B, på grund av närheten till Ystad tätort större risk för konflikt med befintlig bebyggelse och infrastruktur, som exempelvis Ystad Energis högspänningskablar (50 kV).
- Inom Ö4C, i Dag Hammarskjölds väg och i dess närhet finns ett stort antal olika typer av ledningar och infrastruktur, så som vatten- och avloppsledningar, optofiber, vägar och gång- och cykeltunnlar. Dessa skulle kräva en omfattande hantering inte bara under byggnationsfasen utan även vid varje tillfälle Ystad växer, ändras och utvecklas eller när ledningsägare bygger om sina ledningar för att hantera ett växande behov. Antalet ledningar och infrastruktur i Ö4A och Ö4B bedöms vara färre och därmed kräva betydligt mindre hantering.

Ystads kommun anser i likhet med Svenska kraftnät att deletappen Ö4C innebär stor risk för konflikter med bebyggelse och infrastruktur. Utifrån ovanstående motiv, som också redovisats på webben (www.svk.se/hansapowerbridge), bedömer även kommunen att det är lämpligt och rimligt att alternativ Ö4C väljs bort.

Det är viktigt att poängtera att inget av de redovisade motiven ensamt har lett fram till beslutet att ta bort deletapp Ö4C från fortsatta samråd och utredningar, utan att det är en sammanvägning av dem alla som fällt avgörandet. Kommunens bedömning i frågan, och den samsyn som detta medför, har också påverkat Svenska kraftnäts beslut.

3.2 Ersättning till berörda fastighetsägare

3.2.1 Förundersökningsmedgivande

För att kunna bedöma lämpligheten av en föreslagen sträckning behöver Svenska kraftnät få tillträde till fastigheterna för att genomföra vissa nödvändiga förundersökningar. Innan resultat från förundersökningarna erhållits råder ovisshet för fastighetsägarna om den egna fastigheten kommer att beröras eller inte. Samrådsprocessen och förundersökningar av sträckningen är viktiga och syftar till att få in synpunkter och information som leder till att den slutgiltiga sträckningen ger så liten sammanlagd påverkan som möjligt till en rimlig kostnad utan avkall på driftsäkerheten.

För att kunna utföra vissa nödvändiga förundersökningar behöver Svenska kraftnät tillstånd från berörda fastighetsägare. Tillstånd behövs även om elförbindelsen kommer att dras fram i befintliga ledningsgator. Strävan är att i så stor utsträckning som möjligt erhålla frivilliga medgivanden till förundersökning från fastighetsägarna.

Medgivande till förundersökning innebär att Svenska kraftnät får tillträde till fastigheten för att sätta ut stakkäppar, utföra mättningsarbeten, göra arkeologiska och tekniska undersökningar, samla in underlag för intrångsvärdering, stämpla träd (märka upp och värdera) samt kapa, kvista och fälla träd som skymmer sikten för instrumenten. En schablonersättning för tillfälliga skador och olägenheter som uppkommer i samband med förundersökningen utgår till fastighetsägaren med 3 000 kronor. Skador som överstiger schablonersättningen ersätts separat vid varje enskilt tillfälle.

Om medgivande inte kan inhämtas på frivillig väg ansöker Svenska kraftnät hos berörd länsstyrelse om förundersökningstillstånd enl. 7 kap. 6 § expropriationslagen (s.k. resolution). Länsstyrelsens beslut kan överklagas till regeringen.

3.2.2 Markupplåtelseavtal och ledningsrätt

För att få börja bygga elförbindelsen krävs förutom koncession och vissa andra tillstånd även tillträde till berörda fastigheter (ledningsrätt och/eller markupplåtelseavtal). Tillträde till berörda fastigheter fås vanligen genom tecknande av markupplåtelseavtal mellan fastighetsägaren och Svenska kraftnät. I samband med tecknande av markupplåtelseavtal träffas även överenskommelse om intrångsersättning, se 3.2.3 nedan. Svenska kraftnäts målsättning är att ingå frivilliga avtal med berörda fastighetsägare. Dessa frivilliga avtal ligger sedan som grund vid ansökan om ledningsrätt. Svenska kraftnät ansöker om ledningsrätt hos Lantmäteriet.

I de fall det inte lyckas att teckna markupplåtelseavtal yrkar Svenska kraftnät förtida tillträde inom den sökta ledningsrättsförrättningen för att säkra markåtkomsten. I sådana fall överlåter Svenska kraftnät även värderingen av markintrånget till Lantmäteriet, att avgöras i förrättningen. Efter det att ledningen är färdigbyggd kallar Lantmäteriet till ett avslutande sammanträde för att reglera eventuella kvarvarande ersättningar och skador.

3.2.3 Intrångsersättning

Svenska kraftnät följer bestämmelserna i 4 kap. expropriationslagen. Fastighetsägaren ska ersättas med det belopp som motsvarar minskningen av fastighetens marknadsvärde (intrångsersättning) jämte ett påslag på 25 %. Ersättningen utgår som ett engångsbelopp i enlighet med expropriationslagen.

Bestående skador på skogs-, åker- och betesmark ersätts enligt Lantmäteriets rekommendationer. Skogsmarken stämplas (märks upp och värderas) enligt 2018 års skogsnorm.

Ersättningen för intrång i skogsmark omfattar markens värde, ersättning för att skogen måste avverkas tidigare än tänkt och kompensation för att träden närmast det nya kabelstråket blir mer utsatta för storm- och torkskador. Utöver denna intrångsersättning utgår även ersättning för själva virket (den på rot stående skogen).

För åkermark ersätts intrånget med 25 kronor per löpmetr och för betesmark med 12,5 kronor per löpmetr.

3.2.4 Annan ersättning

En fastighetsägare kan ha rätt till ersättning, som en följd av byggandet av elförbindelsen, på flera sätt varav de vanligaste för en markkabel återges nedan:

- Grödskadorna ersätts enligt schablon med bedömning av skadans art ett antal år framåt. Det gäller också vid tryckskador.
- Skador på dräneringar ska åtgärdas eller ersättas.
- Andra skador som kan ersättas är ersättning för stenplockning, ev. nedsättning i EU-bidrag, ändring av jordvärmeanläggning, tillfällig flytt av stängsel eller annan försvårad eller fördyrad brukning m.m.

Samtliga ersättningar betalas ut som ett engångsbelopp. Svenska kraftnät har ingen ersättningsmark att erbjuda för förlust av produktiv mark.

Eftersom det i dagsläget inte är beslutat var elförbindelsen ska byggas så går det heller inte att bedöma om, eller hur mycket, förbindelsen kommer att påverka värdet på en viss fastighet. Någon ersättning för en eventuell marknadsvärdepåverkan under samrådtiden utgår därför inte. Intrångsersättning utgår till den som är lagfaren ägare till fastigheten vid tillträdet.

3.2.5 Tid för utbetalning av eventuell ersättning

Intrångsersättning, om sådan är aktuell, betalas ut inom tre månader från det att fastighetsägaren och Svenska kraftnät undertecknat ett markupplåtelseavtal, alternativt efter att Lantmäteriets, i den följande förrättningen, ersättningsbeslut vinner laga kraft. Vid köp av fastighet sker utbetalning av köpeskillingen i samband med överlåtelsen.

3.2.6 Ombudskostnader

Svenska kraftnät kan stå för skäliga ombudskostnader i samband med tecknande av markupplåtelseavtal och tolkning av Svenska kraftnäts ersättningserbjudande. Ersättning för ombudskostnader är aktuellt först när elförbindelsen sträckning är fastställd. Målet är att fastighetsägaren och Svenska kraftnät ska komma överens om markupplåtelseavtal och ersättning.

Om en fastighetsägare anlitar ett ombud och önskar ersättning för denne ska ombudet först godkännas av Svenska kraftnät. Detta för att säkerställa att ombudet har den kompetens som krävs.

3.2.7 Ersättning för upplåtelse av väg

För att kunna ta sig till kabelstråket för anläggande och underhåll tecknar Svenska kraftnät vägavtal med de fastighetsägare och väghållare som berörs. Ersättningen är 10 kronor per löpmeter för befintliga vägar fram till arbetsområdet. Upplåtna vägar ska besiktigas och skador åtgärdas eller ersättas, av Svenska kraftnät, till minst det skick som var innan arbetena påbörjades. Vägarna kan behöva förstärkas och/eller breddas. Tillfälliga skador ersätts eller åtgärdas separat vid varje enskilt tillfälle. I vissa fall behöver nya vägar anläggas, ersättningen beräknas då på samma sätt som för kabelstråket, se avsnitt 3.2.3.

Svenska kraftnät bygger även vägar i det upplåtna kabelstråket/arbetsområdet. Intrånget för dessa regleras i markupplåtelseavtalet för elförbindelsen. Efter att elförbindelsen är byggd lämnas ibland vägarna kvar, vilket underlättar för Svenska kraftnäts underhåll och i många fall även för fastighetsägarens förvaltning av sin fastighet. För vägar som Svenska kraftnät byggt inom arbetsområdet ges fastighetsägaren möjlighet att överta vägen i det skick som den är i, om fastighetsägaren inte önskar överta vägen tas den bort och marken återställs.

3.2.8 Frågor rörande investeringar i egen fastighet

Fastighetsägare har hört av sig och känt sig hindrade av att genomföra åtgärder på fastigheten då de inte vet hur fastigheten berörs eller om fastigheten kommer att köpas in till följd av elförbindelsen. Krav på ersättning för detta har också ställts. Någon sådan ersättning kommer dock inte att utgå.

En föreslagen sträckning för elförbindelsen har presenterats i samrådsunderlaget. Kommande undersökningar kan dock medföra förändringar av sträckningens slutliga placering. Inför ansökan om koncession bedömer Svenska kraftnät att ett slutligt sträckningsförslag kan presenteras. Berörda kommer då att informeras om vilken

sträckningen Svenska kraftnät avser söka tillstånd för och tillfälle kommer att ges för att lämna synpunkter i och med tillståndsgivande myndigheters remissomgång.

Bilageförteckning

- 1 Samrådsunderlag
- 2 Samrådsinbjudan
- 3 Sändlista fastighetsägare
- 4 Sändlista remissinstanser
- 5 Annonsering i dagstidningar
- 6 Lista över inkomna yttranden